

Univerzita Palackého v Olomouci

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Diplomová práce

Vítězslav Kuhn

Vnímání problematiky overturismu lokálními aktéry: případová studie Krkonoš

Vedoucí práce: doc. Mgr. Pavel KLAPKA, Ph.D.

Olomouc 2024

Bibliografický záznam

Autor (osobní číslo): Vítězslav Kuhn (R210546)
Studijní obor: Geografie a regionální rozvoj
Název práce: Vnímání problematiky overturismu lokálními aktéry: případová studie Krkonoš
Title of thesis: Perception of overtourism by local stakeholder: the case study of the Krkonoše Mts.
Vedoucí práce: doc. Mgr. Pavel KLAPKA, Ph.D.
Rozsah práce: 81 stran, 2 vázané přílohy

Abstrakt: Tato diplomová práce se zabývá vnímáním problematiky overturismu v Krkonoších místními aktéry. Provedené dotazníkové šetření by mělo objasnit, zda místní aktéři, mezi něž jsou řazeni zástupci obcí, podnikatelé a Správa Krkonošského národního parku, vnímají overturismus v oblasti a jaká jsou jejich případná preferovaná řešení. Zkoumané jsou také vnitřní rozdíly v území a mezi různými skupinami místních aktérů.

Klíčová slova: vnímání, lokální aktéři, overturismus, turismus, národní park, Krkonoše

Abstract: This thesis deals with the perception of the issue of excessive tourism in the Krkonoše Mountains by local stakeholders. The questionnaire survey should shed light on how local stakeholders, including representatives of municipalities, entrepreneurs and the Krkonoše National Park Administration, perceive the problem of overtourism in the area and what their possible preferred solutions are. Internal differences within the area and between different groups of local actors are also examined.

Key words: perception, local stakeholders overtourism, tourism, national park, Krkonoše Mountains

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně a všechny použité zdroje řádně citoval v příslušném seznamu.

Ve Olomouci 17. 4. 2024

Bc. Vítězslav Kuhn

Poděkování

Rád bych tímto poděkoval doc. Mgr. Pavlu Klapkovi, Ph.D. za jeho cenné rady, ochotný přístup, ochotu komunikace a odborné vedení mé diplomové práce. Poděkovat bych chtěl také Mgr. Martinu Erlebachovy, Ph.D. za rady a zprostředkování kontaktu se Správou KRNAP.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Vítězslav KUHN**
Osobní číslo: **R210546**
Studijní program: **N0532A330021 Geografie a regionální rozvoj**
Téma práce: **Vnímání problematiky overturismu lokálními aktéry: případová studie Krkonoš**
Zadávající katedra: **Katedra geografie**

Zásady pro vypracování

Práce se bude zabývat problematikou overturismu v oblasti Krkonoš. Autor provede kvantitativní analýzy v území, které budou dokumentovat přítomnost overturismu. Hlavní částí práce zjistit postoje lokálních aktérů (samosprávy, podnikatelé, ochránci apod.) k problematice overturismu, zda ji vnímají, jaká vidí možná řešení atd. Práce bude spočívat v práci se sekundárními i primárními daty. Primární data budou získána pomocí dotazníkového šetření a rozhovorů.

Rozsah pracovní zprávy: **20 000 – 24 000 slov**
Rozsah grafických prací: **Podle potřeb zadání**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

Butler, R. (2006). *The Tourism Area Life Cycle, Vol. 1: Applications and Modifications*. Blue Ridge Summit: Channel View Publications, Bristol.
Dodds, R., Butler, R. eds.: (2019): *Overtourism: Issues, realities and solutions*. De Gruyter, Berlin.
Doxey, G. V. (1975) A causation theory of visitor-resident irritants: Methodology and research inferences. In *Sixth annual conference proceedings of the Travel Research Association*. San Diego: Travel Research Association, pp. 195–198.
Eagles, P. F. J., McCool, S. F., Haynes, C. D. A. (2002): *Sustainable Tourism in Protected Areas: guidelines for planning and management*. IUCN, Gland and Cambridge.
Hall, L., Lew, A. A. eds. (1998): *Sustainable Tourism: a geographical perspective*. Prentice Hall, New York.
Martín, J. M. M., Martínez, J. M. G., Fernández, J. A. S. (2018): An analysis of the factors behind the citizen's attitude of rejection towards tourism in a context of overtourism and economic dependence on this activity. *Sustainability* 10(8), 2851.
Milano, C., Novelli, M., Cheer, J. M. (2019): Overtourism and tourismphobia: A journey through four decades of tourism development, planning and local concerns. *Tourism Planning & Development* 16(4), 353-357.
Pechlaner, H., Innerhofer, E., Erschbamer, G. eds.: (2020): *Overtourism: Tourism management and solutions*. Routledge, London.
Wall, G. (2020): From carrying capacity to overtourism: a perspective article. *Tourism Review* 75(1), 212-215.
Wall, G., Mathieson, A. (2006): *Tourism: Change, impacts and opportunities*. Harlow, Pearson.

Vedoucí diplomové práce: **doc. Mgr. Pavel Klapka, Ph.D.**
Katedra geografie

Datum zadání diplomové práce: 27. ledna 2022
Termín odevzdání diplomové práce: 10. dubna 2023

L.S.

doc. RNDr. Martin Kubala, Ph.D.
děkan

prof. RNDr. Marián Halás, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 27. ledna 2022

Obsah

1. Úvod	9
2. Cíle práce.....	10
3. Teoretická východiska.....	11
3.1. Overturismus.....	11
3.1.1. Vybrané základní koncepty	12
3.1.2. Příčiny, dopady a reakce	18
3.1.3. Overturismus v České republice.....	26
3.2. Krkonošský národní park.....	27
3.3. Vývoj turismu v Krkonoších.....	29
3.4. Současné trendy turismu v Krkonoších.....	31
4. Metodika	33
5. Analýza výsledků dotazníkového šetření.....	37
6. Diskuze	67
7. Závěr.....	71
8. Summary	73
9. Zdroje	75
Seznam obrázků	79
Seznam tabulek	80
Přílohy.....	82
Příloha 1: Hlavní dotazník.....	82
Příloha 2: Dotazník pro Správu KRNAP.....	89

Seznam zkratk

CR – cestovní ruch

DCR – dopady cestovního ruchu

HDP – hrubý domácí produkt

CHKO – Chráněná krajinná oblast

KCR – kapacita cestovního ruchu

KRNAP – Krkonošský národní park

TALC – Tourism area life cycle

UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

UNWTO – United Nations World Tourism Organization

ČSÚ – Český statistický úřad

HUZ – hromadná ubytovací zařízení

OSVČ – osoba samostatně výdělečně činná

1. Úvod

Nadměrný počet turistů není nikterak nový problém. V globalizovaném světě, jakým je ten náš, plném různých možností dopravních spojení je většina překážek, které dříve v cestování bránili, odstraněna a turistika se tak stala dostupnou velké části lidské populace. V odborné literatuře se problému velkého turistického tlaku autoři věnují již desítky let, a to jak z pohledu ekologického namáhání, tak z pohledu vnímání turisty i residenty (např. Doxey, 1975; Butler, 1980; O'Reilly, 1986). Pojem overturismus je však v současné době značně rezonujícím slovem v médiích, společnosti i odborných kruzích. V častých případech, což vnímají i mnozí odborníci (např. Koens et al., 2018; Milano et al., 2019), je médii nadužíván či používán v kontextu, který neodpovídá jeho odborné definici. Jeho vliv je však nepopiratelný, což pocítují mnohé světové turistické destinace, které se s jeho vlivy musí denně potýkat. Jeho fyzické důsledky však nejsou jediným faktorem, který je nutné zkoumat. Postoje místních obyvatel, samospráv a osob provozujících podnikatelskou činnost jsou velmi důležitým faktorem, který ovlivňuje management turismu v oblasti.

Krkonoším, jakožto nejvyššímu pohoří České republiky, se overturismus také nevyhýbá. Stále častěji je Správa Krkonošského národního parku nucena přistupovat ke krokům omezujícím návštěvníkům volný pohyb, jako je například instalace sítí na vrcholu Sněžky a u Slezské boudy. Neukázněnost některých návštěvníků, kteří nedodržují zákaz pohybu mimo vyznačené trasy v přírodovědně nejceněnějších částech Krkonoš vede právě k takovýmto opatřením, ale často také k negativnímu vnímání a zážitků ostatních zodpovědných návštěvníků, ochránců přírody i místních obyvatel. Takovému negativnímu vnímání se věnuje už Doxey (1975) a pojednává se o tom jako o iritaci v oblasti cestovního ruchu. Je ale otázkou, zda podobná iritace existuje i mezi místními aktéry v obcích ležících na území Krkonošského národního parku a jeho ochranného pásma.

2. Cíle práce

Cílem této diplomové práce je zjištění vnímání místních aktérů v obcích ležících na území Krkonošského národního parku a jeho ochranného pásma na overturismu, turismu a na stálé zvyšování počtu návštěvníků v Krkonoších. Dalším z cílů je zjistit, zda existují vnitřní rozdíly v území ve vnímání místních aktérů, a to především mezi východní a západní částí Krkonoš, ale také mezi vnitřní a vnější částí Krkonoš. Zjišťováno bude také, zda existují vnitřní rozdíly v rámci skupin místních aktérů, tedy mezi podnikateli a zástupci obcí, ale kupříkladu také pouze mezi podnikateli podle druhu ekonomické činnosti, ve které se angažují. Premisou je, že podnikatelé s vazbou na cestovní ruch budou mít kladnější vztah k problematice turismu a také posunuté hranice v rámci vnímání tlaku způsobeného návštěvníky. Cíle práce budou naplněny pomocí zodpovězení následujících výzkumných otázek:

1. Jaké místní aktéři vnímají navyšující se počet návštěvníků Krkonoš?
2. Jaké místní aktéři vnímají současný stav cestovního ruchu v Krkonoších?
3. Jak místní aktéři vnímají vliv cestovního ruchu na obec jejich činnosti?
4. Jaká řešení by mohla dle místních aktérů aplikována na řešení nadměrného počtu návštěvníků Krkonoš?

3. Teoretická východiska

3.1. Overturismus

Ačkoliv je problematika spojená se současným vnímáním slova overturismus¹ řešena už dlouhou dobu, pojem samotný je poměrně nový. Prvně by tento termín použit v nultých letech 21. století (např. Nelson, 2002; An et al., 2008). Jeho hlavní rozvoj nastal však až zhruba o dekádu déle, v roce 2017 (Peeters et al., 2018; Koens et al., 2018). Koens se také dále domnívá, že proniknutí tohoto pojmu do akademické sféry není způsobeno jeho popisnou účelností, ale, minimálně částečně, jeho popularitou a prodejností.

Neexistuje jedna všeobecně uznávaná definice overturismu. Milano et al. (2018) ho definuje jako „Nadměrný nárůst počtu návštěvníků, který vede k přelidnění oblastí, kde obyvatelé trpí důsledky dočasných a sezónních turistických špiček, které si vynucují trvalé změny jejich životního stylu, přístupu k občanské vybavenosti a celkového blahobytu.“ Goodwill (2017: 1) pak jeho problematiku popsal jako „Destinace, kde mají hostitelé nebo hosté, místní obyvatelé nebo návštěvníci, pocit, že je zde příliš mnoho návštěvníků a že se kvalita života v oblasti nebo kvalita zážitků nepříjemně zhoršila. Jde o opak zodpovědného cestovního ruchu, jehož cílem je využít cestovní ruch k tomu, aby se v místech, kde se žije, žilo lépe, a aby se místa, která se navštěvují, stala lepšími. Často návštěvníci i hosté pociťují zhoršení současně a bouří se proti němu.“ Z mezinárodních organizací ho pak například Center for Responsible Travel (CREST, 2018) formuluje jako „Cestovní ruch, který překročil hranice přijatelných změn v destinaci v důsledku množství návštěvníků, což má za následek zhoršení životního prostředí a infrastruktury, zhoršení zážitků z cestování, opotřebení stavebního dědictví a/nebo negativní dopady na obyvatele.“ Ze všech definic by však největší váhu měla mít definice Světové organizace pro cestovní ruch (UNWTO, 2018: 4), a ta zní „Vliv cestovního ruchu na destinaci nebo její části, který nadměrně negativně ovlivňuje vnímanou kvalitu života obyvatel a/nebo kvalitu zážitků návštěvníků.“ Jak správně poznamenává Atzori (2020), společnými body všech definic je pocitové vnímání nadměrného množství návštěvníků na stejném místě ve stejný čas, který jehož následkem je

¹ Zajímavostí je, že na termín overturismus vlastní ochrannou známku zpravodajský web cestovního ruchu Skift, který o ni zažádal na konci roku 2016 a v roce 2018 ji nakonec i obdržel (Justia).

zhoršený cestovní zážitek pro návštěvníky a snížení kvality života pro místní obyvatele. Koens et al. (2018) se však obává, že kvůli této nejednoznačnosti v definici může být termín overturismus použit například k recyklaci již existujících myšlenek nebo k zastření odpovědnosti.

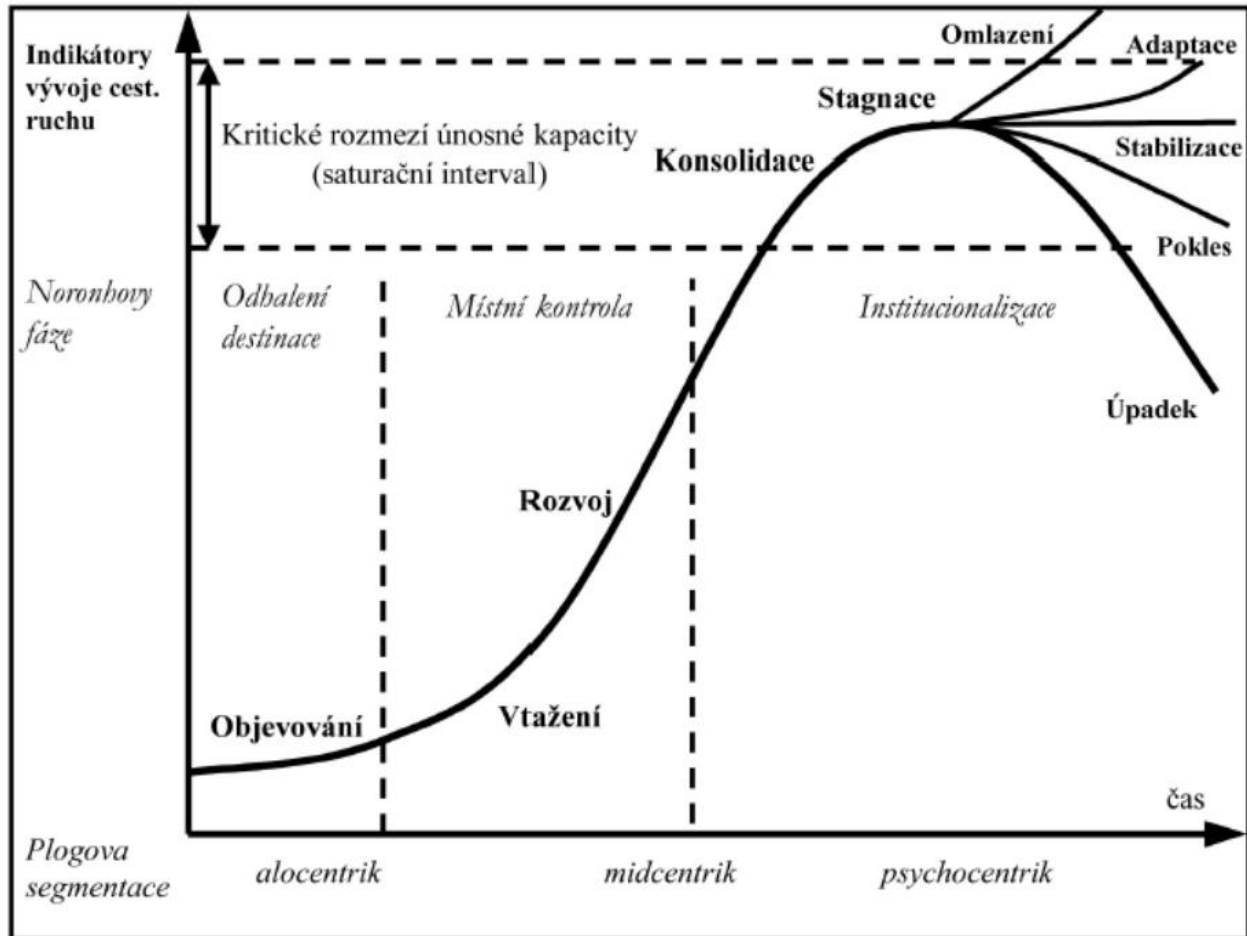
3.1.1. Vybrané základní koncepty

Jak píše Dredge (2017), koncept, který se skrývá pod pojmem overturismus, není nijak nový. Meze růstu Římského klubu, únosná kapacita, limity přijatelné změny či planetární meze patří mezi pojmy, které vyvrací myšlenku, že neomezený růst a spotřeba zdrojů je možná bez život ohrožujících následků. V této kapitole budou některé z těchto konceptů popsány detailněji.

Prvním zásadním příspěvkem zkoumajícím hrozby rychle rostoucího cestovního ruchu je **Doxeyho iritační index** (1975), někdy také zkráceně nazývaný Doxeyho irridex, který popisuje měnící se postoje místních obyvatel směrem k návštěvníkům v různých fázích turistického vývoje destinace. První fází je euforie, jedná se počáteční fázi vývoje destinace, turistů není mnoho a jsou vítáni. Následuje fáze apatie, turistů přibývá a vztah mezi nimi a místními obyvateli se stává více formální. Poté přichází fáze pocitu obtěžování, počet turistů se přibližuje k hranici únosnosti pro místní obyvatelstvo, které k nim začíná pociťovat negativní emoce. Poslední fází je antagonismus, turisté jsou viděni jako příčina problémů a odpor vůči nim je vyjadřován verbálně i fyzicky. Je nutné poznamenat, že tento koncept pracuje s premisou homogenity místního obyvatelstva, což většinou neodpovídá reálnému stavu.

Dalším významnou prací na zkoumané téma je Butlerův (1980) **Životní cyklus turistické destinace**, v originálu *Tourist Area Life Cycle (TALC)*. Na Obr. 1 je tento cyklus vyznačen spolu s dvěma dalšími relevantními modely. Prvním jsou fáze dle Noronha (1979), který navrhoval, že se turismus vyvíjí ve třech fázích a to *objevení*, poté *místní reakce a iniciativa* a nakonec *institucionalizace*. Druhým je Plogova psychografika (1974), která dělí návštěvníky na *psychocentriky*, *midcentriky* a *alocentriky*. *Psychocentrici* se dle Ploga (2001, 2002) vyznačují menší odvahou a chutí objevovat nové destinace, opatrností, preferencí dobře známých spotřebitelských služeb a velkou tendencí navštěvování destinací, které je uspokojili. *Alocentrici* se dle něj zvědaví a chtějí objevovat, vybírají si spíše nové produkty než známé značky a pravidelně vyhledávají nové destinace.

Obr. 1: Životní cyklus turistické destinace s vyznačením Noronhových fází a převažujícího typu návštěvníků

Zdroj: Pásková (2009) - kompilace z Butler (1980), Noronha (1979), Plog (1973)

Koncept životního cyklu turistické destinace vznikl modifikací konceptu životního cyklu produktu. Celkem se dělí na šest fází:

- *Objevování*

Do destinace cestuje pouze malé množství návštěvníků, dle Plogova modelu alocentriků kteří jsou přitahováni unikátními přírodními a kulturními prvky. V destinaci nejsou žádná zařízení zaměřená na návštěvníky. Ti jsou tedy nuceni využívat lokální zařízení a čímž se zvyšuje kontakt s místními obyvateli. Dopady návštěvníků na ekonomický a sociální život místních obyvatel jsou minimální.

- *Vtažení*

Ve chvíli, kdy se počet návštěvníků zvýší a nastane pravidelnost v jejich příjezdech, nastává zapojení některých místních obyvatel, kteří začínají budovat zařízení se zaměřením primárně nebo výhradně na návštěvníky. Kontakt s místními obyvateli zůstává nadále vysoký. Začíná se také projevovat určitá organizovanost v příjezdu návštěvníků a také vznik určitý tlak na správní orgány a veřejné instituce, kvůli posílení dopravy a poskytnutí dalších zařízení pro návštěvníky.

- *Rozvoj*

Dochází z významnému turistickému rozvoji destinace. Probíhá její propagace v oblastech generujících návštěvníky. Ve obdobích nejvyšší návštěvnosti je počet návštěvníků stejný nebo i vyšší než místní populace. Zapojení místních obyvatel a jejich kontrola nad vývojem destinace rapidně klesá. Některá místní zařízení mizí a jsou nahrazena většími a modernějšími, poskytnutými vnějšími subjekty. Fyzický vzhled oblasti se mění, což nemusí být pozitivně přijímáno místními obyvateli. Regionální a národní plánování oblasti je nezbytné.

- *Konsolidace*

Celkový počet návštěvníků převyšuje místní populaci. Nárůst jejich počtu však postupně klesá. Významná část ekonomiky oblasti je vázaná na turismus. Hlavní turistické řetězce jsou přítomny a žádné nebo téměř žádné se již nepřidávají. Velké množství návštěvníků a na ně orientovaných zařízení pravděpodobně vzbudí nespokojenost místních obyvatel, a to hlavně těch, kteří nemají žádnou vazbu na cestovní ruch, což může vést k restrikcím v oblasti.

- *Stagnace*

Destinace dosáhla vrcholu počtu návštěvníků. Její únosná kapacita byla naplněna či dokonce překročena. Patrná je závislost na opakovaných návštěvách a je také přebytek lůžkových kapacit. Unikátní přírodní a kulturní památky budou pravděpodobně nahrazeny uměle vyrobenými. Dá se očekávat nový rozvoj na periferii původní destinace.

- *Omlazení/pokles*

Další vývoj destinace se liší dle nových okolností a přijatých opatření. *Úpadek* nastane, když daná oblast už nedokáže konkurovat novějším atrakcím, a to se projevuje na úpadku trhu. Snižuje se počet návštěvníků a probíhá také transformace některých zařízení, původně sloužící primárně či výhradně návštěvníkům. Zvyšuje se vliv místních obyvatel, kteří jsou díky úpadku trhu opět schopni kupovat nemovitosti.

Ovšem také může dojít k *omlazení* oblasti. K tomu, s pravděpodobností hraničící s jistotou, musí nastat kompletní změna atrakcí, na kterých je cestovní ruch v daném místě založen. K tomu lze dojít dvěma způsoby. Prvním je vytvoření nových, člověkem vytvořených, atrakcí. Druhým je využití dříve nevyužitých přírodních zdrojů. Při tomto vývoji pravděpodobně nedojde k návratu alocentriků, což je předpoklad plnohodnotného cyklu, ale spíše k přilákání specifických a zájmových skupin.

V této fázi nemusí nastat pouze tyto dva krajní případy. Při mírných úpravách a přizpůsobení se úrovni kapacit může dojít k *adaptaci*, a tedy i k mírnému růstu. Po počátečním mírném poklesu, způsobeném přizpůsobením se všem kapacitám destinace dojde ke *stabilizaci*. A nakonec po katastrofických událostech, propuknutí nemoci či války dojde k úplnému *úpadku* oblasti.

Jak autor sám ve své pozdější práci (Butler, 2006) přiznává, vychází tento model výhradně z geografických pramenů a odráží autorům trénink a zájem o geografii. Jeho komplexita je tedy tímto faktem omezená.

Významný přínosem je také koncept **únosné kapacity**. V současné době je únosná turistická kapacita dle UNWTO (2018: 5) definována jako „Maximální počet lidí, kteří mohou navštívit turistickou destinaci ve stejný čas, aniž by způsobili destrukci fyzického, ekonomického a sociokulturního prostředí a neakceptovatelný pokles kvality uspokojení návštěvníků.“ V roce 1981 však zahrnoval tento koncept pouze fyzickou kapacitu, environmentální kapacitu a psychologickou kapacitu. Takto popsany se zdá být poměrně dostačující, nicméně psychologická kapacita zahrnovala pouze návštěvníky a role místních obyvatel tak nebyla vůbec zastoupena. V roce 1987, s růstem konceptu udržitelného rozvoje, byla tato chyba napravena (Peeters et al., 2018). Nyní tedy tento koncept dle Peeters et al. (2018) zahrnuje:

- *Ekologicko-environmentální kapacita*

Úroveň turistického rozvoje po jejímž překročení dochází k degradaci nebo ohrožení životního prostředí.

- *Fyzická kapacita*

Úroveň turistického rozvoje po jejímž překročení jsou turistická zařízení saturována nebo dochází k fyzickému zhoršení životního prostředí v důsledku nadměrného využívání návštěvníky nebo neadekvátní infrastruktury.

- *Sociální-perceptuální kapacita*

Tato úroveň je dosažená, když skupiny místních obyvatel v oblasti už nechtějí turisty, protože ti ničí životní prostředí, poškozují místní kulturu nebo vytlačují místní obyvatele z lokálních aktivit.

- *Ekonomická kapacita*

Schopnost absorbovat turistické funkce bez nutnosti vytlačit žádoucí aktivity. Tento koncept předpokládá, že jakýkoli kapacitní limit může být za určitou cenu překonán (ekologickou, sociální, kulturní i politickou).

- *Psychologická kapacita*

Individuální schopnost se vyrovnat s přelidněním. Tato kapacita je překročena, když místní obyvatelé a/nebo návštěvníci se v destinaci necítí pohodlně což může zahrnovat také potřebu místních obyvatel upravit své zvyky z důvodu nadměrné přítomnosti turistů a/nebo turisty vnímané negativní postoje místních obyvatel a dalších turistů vůči nim, přelidněnost oblasti a zhoršení fyzického prostředí.

V 80. letech 20. století posunula diskuze ohledně únosné kapacity tehdejší debatu o tom, jak nadměrná koncentrace turismu poškozují místní prostředí a způsobuje negativní postoje mezi rezidenty, tak i návštěvníky (Koens et al., 2018). Popularita tohoto konceptu je stále živá, nicméně jeho určení je poměrně složité. Koens et al. (2018) například také rozporuje jeho použitelnost s ohledem jeho zaměření na turistická čísla, přičemž zanedbává další faktory, jako je chování návštěvníků, jejich koncentrace, místo či lokální zkušenosti s turismem. Co se týče určení únosné kapacity, tak Watson a Kopachevsky (1996) se domnívají, že výsledky měření únosné kapacity

vždy závisí na situaci, ve které měření probíhalo, a tudíž se výsledky budou lišit dle fyzického a sociálního prostředí a také s hodnotami dotazujících, kteří také vytvářejí prostředí pro měření. Aneb, jak to shrnují Mowforth & Munt (2003), lidský úsudek bude vždy nutný při vytváření prahových hodnot dané aktivity, v tomto případě turismu. Dle Williamse (2009) toto implikuje, že každá lokalita má několik únosných kapacit, a to nejen ve smyslu jednotlivých kategorií, ale také v rámci těchto kategorií. Mowforth & Munt (2003) také dále ukazují na příkladu souostroví Galapágy, že výpočty únosné kapacity se mění s časem a vnímáním hodnot.

Na koncept únosné kapacity pak dále navazují **limity přijatelné změny** (*Limits of acceptable change*). Samotný název tohoto konceptu je poměrně samovysvětlující. Jeho hlavním prvkem je zapojení zájmových skupin v oblasti už od začátku procesu stanovování, což by mělo vést k jejich lepšímu přijetí místním obyvatelstvem (Mowforth & Munt, 2003). Sideway (1994) pak uvádí, že hlavními rozdíly limitů akceptovatelné změny od únosnou kapacitou jsou snaha o identifikaci měřitelných aspektů kvality, monitoring udržování kvality životního prostředí a již zmíněné zapojení zájmových skupin do procesu. Koens et al. (2018) považuje za hlavní výhodu tohoto konceptu a debat kolem něj, že důraz se přesunul od čísel k tomu, který je založený spíše na vnímaných přínosech a nevýhodách.

Posledním zmíněným pojmem v této kapitole je **turismofobie**. Vývoj tohoto termínu má mnoho společného s vývojem overturismu. Svou hlavní popularitu nabral v roce 2017, kdy byl použit v mnoha různých případech médií po celém světě. Jeho původ se ale datuje do roku 2008, kdy jej poprvé použil španělský antropolog Delgado, který chtěl tímto termínem přivést pozornost ke skutečnosti, že v turistických destinacích vznikla a vzniká nová turistický třída, která vytlačuje pracující třídu a dlouhodobé obyvatele, což je proti zájmům turistů, cestujících za autentickým městským životem a upřímnými lidskými setkáními.

Milano et al. (2019) ve své práci kritizuje způsob, jakým se tento pojem dostal do společenského povědomí. V souvislosti s monokulturou cestovního ruchu a dopady masového turismu ve španělských centrech cestovního ruchu se ve španělských masmédiích objevili zprávy s pojmem *turismofobie*, který byl však použit nepřesným a zneužívajícím způsobem k popisu vznikající sociální nespokojenosti s tlaky spojenými růstem cestovního ruchu a také k diskreditaci a očerňování zapojených sociálních hnutí. Připouští také ale, že stejně jako pojem *overturismus* se od roku 2017, kdy se tyto pojmy staly módními a byli považováni za příliš zjednodušující,

senzacechtivé, a ne vždy objektivně zabývající se příčinami těchto jevů, se toto téma, kterému je věnována zvýšená jak v akademické, tak v praktické sféře.

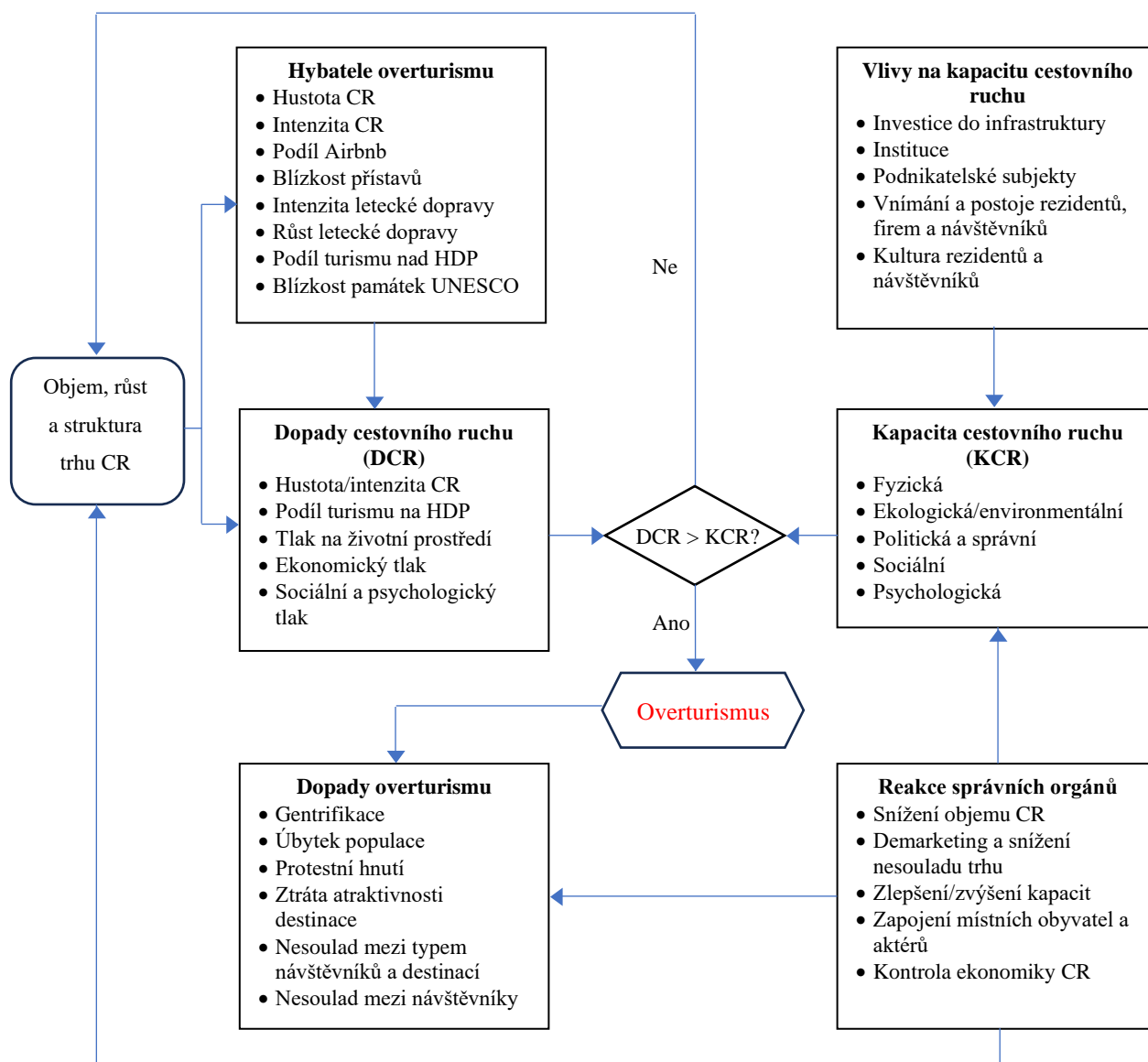
3.1.2. Příčiny, dopady a reakce

Overturismus není věc, která se zničehonic na daném místě objeví. Existuje mnoho příčin, které k takovému stavu vedou, dopady, které se v jeho průběhu projevují, ale také reakce na něj, které mohou daný stav zmírnit nebo i zvrátit. Ne všechny prvky v této části jsou relevantní k této práci (např. lodní doprava), ale jsou i tak uvedeny pro zachování komplexity této problematiky.

Peeters et al. (2018: 22) pro svou práci vytvořil koncepční model overturismu (viz Obr. 2), který má za cíl propojit a shrnout všechny jeho hlavní aspekty. Při jeho tvorbě bylo jedním z cílů zahrnout všechny prvky, které jsou zmíněny v definici overturismu, kterou pro svou práci vytvořil, a ta zní: „*Overturismus popisuje situaci, ve které dopady turismu, v daný čas a na daném místě, překročí fyzický, ekologický, sociální, ekonomický, psychologický a/nebo politický práh kapacity.*“ Model pokrývá všechny prvky overturismu, které ovlivňují destinaci a její fyzické prostředí, obyvatele, dědictví, ekonomiku, životní prostředí a také návštěvníky.

Dle Peeters et al. (2018) zdůrazňuje Obr. 2 fakt, že každá destinace má svůj „objem, růst a strukturu cestovního ruchu“. Obecně Obr. 2 graficky ukazuje vztahy a závislosti mezi jednotlivými aspekty. Dále Peeters et al. (2018) uvádí, že pro každý dopad cestovního ruchu existují komplexní prahové hodnoty, které se však liší v závislosti na jednotlivých destinacích. Při překročení, byť jen jedné z prahových hodnot dochází z overturismu. Pokud nedojde ke změně současného myšlenkového nastavení zaměřeného na růst (Dredge, 2017; Dodds a Butler, 2019), lze předpokládat, že ve většině turistických destinací budou negativní dopady cestovního ruchu zvětšovat, dokud nepřekročí jednu či více prahových hodnot a nedojde k overturismu.

Obr. 2: Konceptní model overturismu

Zdroj: vlastní zpracování dle Peeters et al. (2018)

Příčiny: Aby bylo možné přijmout účinná opatření vůči overturismu, je nutné pochopit, jak k němu došlo. Je však také nutné si uvědomit, že příčiny overturismu jsou často specifické pro danou destinaci, a že příčina je zřídka ojedinělá (Goodwin, 2017). Dodds a Butler (2019) ve své knize definují tyto faktory:

- Větší množství turistů
- Více dostupné cestování
- Nové skupiny turistů
- Dominance myšlení zaměřeného na růst

- Krátkodobý pohled
- Soutěžení o prostor, vybavení a služby
- Rozsáhlejší přístup k médiím a informacím
- Nedostatečná kontrola destinací nad množstvím návštěvníků
- Nerovnováha sil mezi zúčastněnými aktéry
- Aktéři cestovního ruchu jsou roztržštěni a nesourodí

Vzhledem k zaměření této práce budou poslední tři zmíněné faktory v následující části podrobněji rozebrány dle Dodds a Butler (2019).

Nedostatečná kontrola destinací nad množstvím návštěvníků je způsobena především faktem, že většina destinací či jednotlivých municipalit nemá žádnou či pouze minimální kontrolu nad dopravními zařízeními a nemá tak možnost omezit možnosti se dopravit na dané místo. Dalším problémem je, že se zvýšením blahobytu a volného času, spolu s rozvojem druhých bydlení a Airbnb dochází k nárůstu investic návštěvníků do nemovitostí v turistických destinacích a jejich následné neoficiální, ne-li přímo nelegální pronajímání. Problematiku Airbnb a podobných platforem detailněji rozebírá např. Martín et al. (2018).

Další příčinou overturismu je **nerovnováha sil mezi zúčastněnými aktéry**. Navzdory tomu, že v rámci managementu cestovního ruchu je voláno po rovnosti a zastoupení všech aktérů v oblasti, v praxi nejsou hlasy místních obyvatel a komunit vyslyšeny až do doby, než vyvstanou důsledky problémů. Tito aktéři často nejsou zapojeni do plánování, marketingu ani žádného dalšího aspektu cestovního ruchu a jsou pouze ujištěni, že jim to přinese benefity. I v případě snahy o zapojení těchto stran většinou nedojde k absolutní participaci z důvodů nezájmu některých aktérů o proces cestovního ruchu či z pocitu odloučení od rozhodovacího procesu a nevyjádření touhy se zapojit do doby, než se cestovní ruch dostane do nadměrných hodnot.

Problémem spojeným s nerovnováhou sil je **roztržštěnost a nesourodost aktérů cestovního ruchu**, kteří dlouhodobě postrádají účel a sdílené cíle, jež by je sjednotili. Tento nedostatek koordinace a soudržnosti se rozšiřuje na různé úrovně státní správy, přičemž politika jedné úrovně státní správy často podkopává úroveň další.

Goodwin (2017) zmiňuje ve své práci nad rámec již zmíněných bodů například *bezplatnost veřejného prostoru*, za fotku s památkou návštěvníci neplatí a opravy a údržbu tak platí místní

daňoví poplatníci, či *distribuční strategie*, kdy při snaze o rozmělnění návštěvníků do okrajových částí destinace může dojít k negativní reakci rezidentů v těchto částech.

Dopady: Některé z možných dopadů overturismu byly již zmíněny na Obr. 2. Z toho důvodu bude tato část zaměřená spíše na negativní dopady cestovního ruchu.

Studie cestovního ruchu většinou přistupovali k jeho dopadům z jednoho směru, a to tak, že cestovní ruch ovlivňuje destinaci environmentálně, ekonomicky a sociálně (Postma, 2013). Peeters et al. (2018) k těmto kategoriím přiřazuje jednotlivé dopady.

Environmentální dopady

- Znečištění
- Potřeba infrastruktury
- Vizuální znečištění
- Přetížení (např. zařízení, infrastruktury)
- Poškození (přírodních či antropogenních míst)
- Přelidnění

Ekonomické dopady

- Inflace
- Ekonomická závislost na cestovním ruchu
- Cena infrastruktury
- Snížení přístupnosti (zařízení, infrastruktury, významných míst)
- Degradace pověsti destinace

Socio-kulturní dopady

- Degradace infrastruktury
- Turistifikace obytných oblastí
- Marginalizace rezidentů
- Nevraživost mezi rezidenty a návštěvníky
- Nárůst kriminality
- Modifikace rekreační oblasti
- Ztráta kulturní identity

Peeters et al. (2018) pak ale dodává, že v poslední době si aktéři cestovního ruchu více uvědomili několik problémů. Zaprvé, environmentální, ekonomické a sociální dopady by neměly být posuzovány nezávisle na sobě, ale právě naopak v závislosti jedněch na druhých a také mnohem systematictěji. Dále pak, že do hodnocení dopadů cestovního ruchu by měli být zapojeni místní obyvatelé a jejich porozumění fenoménu. Zatřetí, akademická sféra by měla pomoci vytvořit most mezi obchodními studiemi a perspektivou společenských věd k utvoření lepšího pochopení dopadů cestovního ruchu. A nakonec dopady cestovního ruchu by neměly být vnímány jako jednosměrný jev, ale jako neustále se měnící střet, z důvodu interakcí mezi cestovním ruchem a destinací.

Pro lepší pochopení těchto střetnutí zavedl Postma (2013) pojem ‚kritická střetnutí v cestovním ruchu‘ (v originále *critical tourism encounters*). Dle něj mohou tyto kritická střetnutí v cestovním ruchu viděna jako indikace toho, jak místní obyvatelé vnímají proces cestovního ruchu ze svého zasvěceného pohledu. Peeters et al. (2018) s tímto pojmem pracuje tak, že považuje za kritické střetnutí takové střetnutí, při kterém je jedna či více prahových hodnot překročeno a tím pádem způsobující nežádoucí dopad.

Dle Wall (2019) jsou v podstatě dva hlavní způsoby, jak rozsah dopadů overturismu měřit: fyzický a percepční. Oba jsou důležité a legitimní, ale mohou poskytovat různé výsledky. K fyzickému způsobu poznamenává, že dříve se studie spíše zaměřovali na destinaci, převážně na relativně přírodní oblasti a současné době je pozornost zaměřena spíše na cestovní fázi, kvůli významné produkci skleníkových plynů. Mnoho z těchto studií také provedeno až poté, co negativní dopad nastal a není tak možné změřit síly, které tento dopad způsobily. U percepčního způsobu poukazuje na fakt, že ve většině studií k tomuto tématu vyšli ekonomické dopady pozitivní, environmentální negativní a socio-kulturní smíšené. Z důvodu velké rozdílnosti v rozsahu v percepčních studiích navrhuje k těmto výsledkům přistupovat jako k nahodilým, lišícím se s okolnostmi než jako k protichůdným. Z tohoto důvodu také varuje před generalizací z těchto studií, vzhledem k jejich výsledkům specifickým pro daná místa.

Reakce: Problematika spojená s pojmem overturismus je známá již léta, a tak i reakcí na ni je značné množství. Nejúčinnějším způsobem, jak se overturismu bránit, je předejít tomu, aby vůbec nastal, což si klade za cíl i udržitelný cestovní ruch. Avšak dominance současného myšlení zaměřeného na růst však tuto snahu v mnoha případech hatí. Na overturismus se tak většinou reaguje až v případě jeho průběhu, často poté, co se negativně projeví a obyvatelé postižených

oblastí začnou protestovat (Dodds a Butler, 2019). Pro účinnou implementaci kroků zaměřených na řešení této problematiky je potřeba znát a uvědomit si několik bodů. Prvním jsou očekávání návštěvníků i rezidentů s ohledem na jejich požadavky a chování, na čemž závisí, jestli turismus vidí v pozitivním nebo negativním světle. Druhým je fakt, že většinou se očekávání liší i aktér od aktéra, přičemž v případě, že ti, kteří řídí poptávku postaví své vlastní cíle před možnosti prosperující komunity, je nutným výsledkem nerovnováha. A nakonec cestovní ruch je odvětví, které je ovlivňované mnoha aktéry, tudíž je obtížné zavést a řádně realizovat celkový přístup k jeho správě, a ještě těžší ucelenou vizi efektivního řízení (Dodds a Butler, 2019). Tito autoři pak jmenují nejčastěji citovaná opatření na řešení overturismu.

- *Rozptýlení návštěvníků*

Toto je poměrně populární návrh, avšak funkční pouze na opravdu lokální úrovni. Návštěvníci se dají rozptýlit v prostoru a v čase. Prostorový rozptyl má za problém, že cestovní ruch je zaměřený na specifická místa a místa lákající návštěvníky se obvykle nedají přemísťovat. Návštěvníci cestující do destinací totiž na daná místa přijíždí právě z důvodu návštěvy hlavních atrakcí a nespokojí se s alternativami. Redistribuce návštěvníků, kteří si přejí navštívit hlavní atrakci, tak nesníží poptávku po té atrakci, ale způsobí nárůst návštěvnosti jiných oblastí, a to i takových, které nemusí být schopné pojmout nárůst návštěvníků. Tato snaha omezit overturismus tak může mít za následek přesný opak, tedy jeho prostorové rozšíření. Časový rozptyl má rozmělnit návštěvníky z hlavní sezóny do mimosezonního období. Hlavní sezóna je v podstatě nezměnitelná, roční období, školní prázdniny či státní svátky se téměř nikdy nemění. Propagace mimosezonní návštěvy destinace může však vést k nárůstu návštěvnosti v hlavní sezóně kvůli dodatečné propagaci destinace. To může také vést k prodloužení hlavní sezóny, což pouze prohlubuje problém, jelikož místní komunity mimosezonní období vítají kvůli nižšímu návštěvnickému tlaku. Jak navrhuje Lundtrop et al. (2001), sezónnost by měla být přijmata jako fakt, ne jako problém. V případě rozhodnutí o provedení tohoto opatření by vždy mělo být použito předběžné plánování, aby se zamezilo opakování daného stavu na jiném místě.

- *De-marketing*

Měkčí a méně přímý způsob, který je realisticky proveditelný pouze v oblastech, které si mohou dovolit redukci počtu návštěvníků nebo nechťejí další růst. Pro provedení tohoto

opatření je potřeba shoda aktérů na vyšších úrovních, což v praxi je dost obtížné. De-marketingu v zavedených destinacích je obtížné docílit bez odpovídající náhrady, bez níž může redukce počtu turistů postihnout celý region, a ne pouze danou destinaci. Některá místa mohou být také příliš slavná na účinné provedení tohoto opatření (např. Benátky). Je také zásadní, aby de-marketing nezničil celkovou přitažlivost destinace. Měl by tak být proveden pouze se konkrétním cílem a po konkrétní dobu. Nejúčinnější je, pokud je problémem pouze specifická skupina návštěvníků.

- *Zodpovědný marketing pro přilákání odlišných typů návštěvníků*

Všechny destinace se snaží přilákat takzvané „dobré“ návštěvníky, kteří se dají popsat jako bohatí, dlouho pobývající, sociálně a environmentálně uvědomělí. Tato skupina je ovšem pouze malým zlomkem z celkového počtu návštěvníků. Je tedy možné použít alternativní opatření k de-marketingu, a to dělat marketing více zodpovědně. Dle tohoto přístupu by měli média, filmové štáby, blogeri a další influenceři převzít zodpovědnost za vzdělání návštěvníků a poskytovatelů cestovního ruchu, to vše dle instrukcí destinace. Také marketing zodpovědného chování návštěvníků je oblastí, na které je třeba pracovat.

- *Omezení počtu návštěvníků*

Omezení počtu návštěvníků u určitých atrakcí či u celých destinací může být úspěšným opatřením, ale pouze, pokud jsou tyto kroky viděny jako rozumné, transparentní a férové. Pro úspěšné provedení je nutný koordinovaný postup všech aktérů, a to jak na lokální, tak i na regionální či národní úrovni.

- *Poskytnutí zařízení*

Pragmatické řešení, které rozeznává, že kapacita zařízení pro návštěvníky začíná být nedostatečná, a tak logickým řešením je její rozšíření. Patří sem například veřejné toalety, parkoviště, zdravotnická pomoc, doprava či opatření zlepšující dostupnost. Částka, které je nutná k vybudování těchto zařízení může být značná, ale je rozhodně přijatelnější variantou než ztráta návštěvníků, kvůli pokaženému zážitku z destinace nebo budování těchto zařízení až poté, co dojde k rozvoji destinace, jelikož tehdy se cena za vybudování těchto zařízení významně zvýší. Jedním z možností financování je povinný příspěvek od nových hotelů či developerů právě pro stavbu těchto dodatečných zařízení. Implementace tohoto

opatření musí být dobře organizovaná a stavba všech zařízení musí mít svůj smysl a být provedena tak, aby zvládla současný i budoucí stav.

- *Zavedení omezujících opatření*

Jedná se o opatření, která má sloužit ke zmírnění přelidňování v destinaci. Příklady takových opatření jsou například dynamické stanovování cen, nutnost koupit vstupenku dříve, či rezervace a časově omezený vstup do zařízení nebo galerií. Omezující opatření musí být vhodná, transparentní, opodstatněná a vysvětlená, aby návštěvníci i místní obyvatelé pochopili, proč jsou zavedena. Po jejich implementaci je nutná efektivní koordinace a monitoring.

- *Informování/vzdělávání*

Další možností pro mitigaci nežádoucích dopadů cestovního ruchu je informování a vzdělávání návštěvníků. Aby toto opatření bylo efektivní, musí být specificky zaměřené na aktuální problémy a pečlivě zorganizované. Značky, aplikace a informační brožury mohou fungovat může pouze, pokud jsou součástí návštěvnického zážitku. Bez toho bude k nežádoucím chování návštěvníků dále docházet. Také je lepším přístupem podporovat žádoucí chování než odrazovat od chování nežádoucího. Ve všech případech je ale nutná srozumitelnost, zaměření a transparentnost pro úspěšnou změnu chování a očekávání jak návštěvníků, tak i rezidentů.

- *Dlouhodobý pohled na plánování a management*

Jak bylo zmíněno dříve, jedna z hlavních příčin overturismu je krátkodobý pohled. Dlouhodobě udržitelné strategie se tak jeví jako logické řešení. Do plánování musí být zapojeny všichni zúčastnění aktéři, stejně tak by mělo být přihlédnuto k hlasům místních obyvatel, jelikož to jsou většinou právě ti, kteří se při neúnosných negativních dopadech cestovního ruchu začnou bouřit a protestovat. Dotazníková šetření mezi rezidenty jsou v destinacích ale bohužel spíše vzácná na rozdíl od těch mezi návštěvníky, navíc jsou většinou provedena akademiky a jejich výsledky nejsou vždy reflektovány správními orgány. Také je nutné si uvědomit, že vytvořit plány a strategie je jedna věc, ale jejich převedení do praxe je věc druhá.

- *Odolnost spíše než udržitelnost*

Udržitelný přístup k rozvoji i k cestovnímu ruchu je ideálním stavem o který se mnoho aktérů pokouší. Nicméně i přes tyto snahy, které bezesporu přinesly na mnoha místech zlepšení, se nedá říci, že cestovní ruch jako celek je v současné době významně udržitelnější, než tomu minulých letů či dekadách. I přes obdivuhodnost a rozumnost tohoto přístupu je však jeho provedení v praxi omezené a má své díry. Je tak k diskuzi, zda pro zmírnění dopadů overturismu raději neupřednostňovat budování odolnosti destinací. Hlavním argumentem tohoto přístupu je, že budování odolnosti komunit, aby byly schopné zvládnout šoky, jakým je například rozvoj cestovního ruchu, je pravděpodobně nejvhodnější opatřením, které umožní komunitám dlouhodobě přežít. Tento přístup zahrnuje provádění proaktivních kroků pro prevenci overturismu a může tak být rozumným řešením.

Weber et al. (2017) ve své studii přišel s podobnými možnostmi reakcí na overturismus. Zmiňuje také inovace a nové technologie, jejichž vývoj a použití je nutné brát v úvahu, ale vzhledem k jejich mezisektorové povaze nejsou zmíněny jako samostatná možnost řešení. Dále jako zásadní faktor pro řešení vyváženého turistického rozvoje vidí zapojení místních aktérů a přihlídnutí k místním potřebám. Peeters et al. (2018) pak také přišel doporučením na znovunastolení rovnováhy mezi paradigmatem růstu a paradigmatem regionálního rozvoje, kdy by měřítkem úspěchu nemělo být množství návštěvníků, ale hodnota, kterou svou přítomností destinaci přináší. Tuto myšlenku hezky shrnují Dodds a Butler (2019), udržitelný cestovní ruch je takový, který spíše prosperuje, než roste.

3.1.3. Overturismus v České republice

Overturismus se nevyhýbá ani České republice. Na mnohých místech cestovní ruch ukazuje své negativní dopady. V této kapitole budou stručně zmíněny nejpostiženější místa, přičemž pohoří Krkonoše bude zde vynecháno, jelikož bude detailněji popsáno v další části.

Prvním zmíněným místem je očekávatelně hlavní město **Praha**, a to především její historické centrum. Velké množství památek jako například Pražský hrad, Karlův most či Staroměstská radnice se svým orlojem spolu se snadnou dostupností leteckou dopravou, která v posledních dekadách mohutně rozmohla, tvoří kombinace, která láká mnoho návštěvníků.

Dalším z měst je **Český Krumlov**. I u tohoto města je nejvíce zatížené historické centrum, které je i největším lákadlem z důvodů jeho zapsání na list Světového kulturního dědictví UNESCO. Historické centrum bylo však kvůli značnému náporu návštěvníků postiženo významnou gentrifikací.

Dále z přírodních oblastí by mělo být zmíněno pohoří **Šumava**. Nadměrným turismem není zatíženo celé pohoří, ale spíše konkrétní místa, a to převážně pramen Vltavy a také oblast kolem ledovcových jezer.

Nejmladším místem, kde se overturismus projevil je pravděpodobně **Dolní Morava**. Stezka v oblacích, následovaná výstavbou nejdelší visuté lávky na světě přitáhla pozornost tisíců nových návštěvníků, na které nebyla obec plně připravena. Stavba těchto turistických atrakcí byla provedena soukromým subjektem, a i když tento subjekt odvádí do obecního rozpočtu poplatky, nejsou tyto peníze dostatečné s porovnáním s investicemi do infrastruktury, které musí obec dávat z důvodu skokového nárůstu cestovního ruchu (Aktuálně.cz, 2022).

Poslední lokací zmíněnou v této kapitole jsou pískovcová skalní města, z nichž je nutné jmenovat především **Prachovské skály** a **Adršpašsko-teplické skály**. U druhých jmenovaných byla situace v minulých letech již neudržitelná, a tak přistoupila k zavedení povinné rezervace vstupenek předem, což platí i pro oficiální parkovací místa. K neudržitelnosti návštěvnosti Adršpašsko-teplických skal významně přispěl fakt, který je relevantní i pro zájmové území této práce, a to geografická blízkost k česko-polským státním hranicím, a tudíž i významný počet návštěvníků z Polska. (Deník, 2023)

3.2. Krkonošský národní park

Jedinečnost přírody v nejvyšším pohoří České republiky je bez debat hodna ochrany, přičemž prvním, kdo si to nejen uvědomoval, ale také podnikl příslušné kroky byl hrabě Jan Nepomuk Harrach, který v roce 1904 vyhlásil první přírodní rezervaci v Krkonoších, a to na svém pozemku v Labském dole. Za První republiky padnul první návrh na zřízení národního parku na území Krkonoš, ale předválečné období nebylo nakloněno ochraně přírody, ale naopak bylo budována obranná síť na vrcholových partiích a stejně tak asfaltové cesty k těmto obraným postavením. Po válce bylo opět možné přemýšlet nad ochranou přírody v Krkonoších a v letech

1952 a 1960 bylo vytvořeno několik dalších přírodních rezervací a nakonec 17. května 1963 vznikl Krkonošský národní park. Národní park na druhé straně hranice vznikl o 4 roky dříve.

V roce 1986 bylo k národnímu parku přiřazeno také ochranné pásmo. V rámci přístupových dohod České republiky a Evropské Unie byla oblast národního parku včetně ochranného pásma začleněna do programu Natura 2000 jako evropsky významná lokalita Krkonoše a stejná oblast bez některých částí ochranného pásma jako ptačí oblast Krkonoše. Na území národních parků na obou stranách státní hranice, včetně ochranného pásma na české straně, se rozkládá bilaterální biosférická rezervace Krkonoše. V současné době má Krkonošský národní park rozlohu přibližně 364 km² a jeho ochranné pásmo přibližně 186 km², což v součtu činí 550 km². Pro porovnání, národní park na polské straně má rozlohu „pouhých“ 59 km².

Předmětem ochrany Krkonošského národního parku jsou dle Zákona o ochraně přírody a krajiny (příloha 2) „*přírodní ekosystémy vázané na přírodovědecky nejhodnotnější část horského celku Krkonoš. Předmětem ochrany jsou též evropsky významné druhy a typy evropských stanovišť, pro něž jsou na území národního parku vymezeny evropsky významné lokality.*“ Konkrétně sem patří:

- Krkonošská arкто-alpínská tundra
- Horní hranice lesa a na ni navazující lesní komplexy supramontánního stupně
- Mokřady a pramenné systémy montánního a submontánního stupně
- Vodní toky a jejich břehové porosty
- Listnaté a smíšené lesní porosty montánního a submontánního stupně
- Květnaté horské louky
- Předměty ochrany evropsky významné lokality Krkonoše

Předmětem ochrany jsou také složky výše zmíněných ekosystémů a stanovišť, mezi něž patří:

- Rostlinné a živočišné druhy, pro které jsou Krkonoše významným útočištěm v národním či nadnárodním měřítku, nebo v rámci národní soustavy Natura 2000
- Geomorfologické tvary národního či nadnárodního významu

Krkonošský národní park je dle zákona o ochraně přírody a krajiny rozdělen na několik zón. Současná zonace je platná od 1. července 2020 a člení se na zónu **přírodní**, jež má za cíl zachovat

a umožnit nerušený průběh přírodních procesů. Zónu **přírodě blízkou**, kde převažují člověkem částečně pozměněné ekosystémy a cílem je dosažení stavu odpovídajícího přirozeným ekosystémům. Zónu **soustředěné péče o přírodu**, která je vymezena na plochách, kde převažují člověkem významně pozměněné ekosystémy, jejímž cílem je zachování nebo postupné zlepšování stavu ekosystémů, významných z hlediska biologické rozmanitosti, jejichž existence je podmíněna trvalou činností člověka, nebo obnova přírodě blízkých ekosystémů. Poslední zónu je zóna **kulturní krajiny**, jež nemá vymezen konkrétní cíl ochrany, vymezena je na zastavěných či zastavitelných plochách a mohou zde být prováděny pouze opatření a zásahy, které neohrožují předměty a naplňování cílů ochrany národního parku. Zóna kulturní krajiny je rozlohou jednoznačně nejmenší, a to z důvodu vyjmutí většiny zastavěných území obcí z národního parku a zařazení těchto území do ochranného pásma.

3.3. Vývoj turismu v Krkonoších

Pokud nebude uvedeno jinak, je většina informací v této kapitole čerpána z brožury Turistika v Krkonoších, kterou vydala Správa Krkonošského národního parku.

Počátky krkonošské turistiky, i když ne v pojetí, jak chápeme turistiku nyní, se dají datovat do 17. století, kdy největšími lákadly byli lázně ve Slezských Teplicích a vrchol Sněžky. Později se k nim přidal také pramen Labe. Většina návštěvníků v této době přicházela ze slezské strany hor. Jednalo se převážně o turistiku letní, jelikož ta zimní byla fyzicky i finančně nákladná.

O turistice v pravém slova smyslu, tedy jako náplň trávení volného času lze v Krkonoších mluvit od druhé poloviny 18. století. Zvyšující se zájem o prozkoumávání tohoto pohoří vedl i ke změně způsobu obživy mnoha místních obyvatel z hospodaření na turistiku. Toto vedlo k přestavbě řady horských bud, aby lépe odpovídaly ubytovacím potřebám, jelikož turistiku si mohla stále dovolit převážně movitější vrstva zvyklá na určitý standard. Kromě přestavby bud starých, docházelo i k budování bud nových, stavěných pouze za účelem turistiky. Z důvodu blízkosti lázeňských center a lepší dopravní dostupnosti byl rozvoj turistiky mnohem významnější na severní části pohoří. Rozvoj trval až do první poloviny 20. století, pak byl ale významně ovlivněn světovými válkami. Vývoj turistiky v Krkonoších poznamenala také všudypřítomná řevnivost mezi česky a německy mluvícími, a to jak místními, tak návštěvníky, přičemž fakt, že většina návštěvníků pocházela ze severní části, a tedy německy mluvících území, dával navrch osobám a

skupinám mluvícím pouze tímto jazykem nebo preferujícím tento jazyk. Pro česky mluvící skupiny byly významným mecenášem rodina Harrachů, kteří zařídili úpravu horských cest a stezek a pod jejich patronátem byla otevřená první turistická cesta od Labské boudy ke Sněžným jámám.

Ačkoliv světové války turistiku v Krkonoších významně ovlivnili negativním způsobem, v meziválečném období probíhala snaha o opětovný rozvoj po válce první. Rozšiřovala se síť turistických cest, které byly barevně značeny, v roce 1928 byla zprovozněna první lanovka v Krkonoších, a to z Janských Lázní na Černou horu. Co se týče zimní turistiky, bylo zavedeno značení zimních cest tyčováním a do praxe byly také uvedeny němé značky.

Druhá světová válka a období těsně po ní znamenaly pro Krkonoše nevratnou změnu od tradičního způsobu hospodaření a obecně využívání krajiny. Nejdříve byli po zabrání Sudet Německem odsunuti z oblasti Češi a veškeré boudy přešli pod německou správu a následně po skončení války potkal stejný osud veškeré německé obyvatelstvo. Tyto akce způsobily zprerhání všech místních tradic a také zánik přeshraničních kontaktů. Toto bylo výraznější na severní straně, které připadla Polsku a byli sem přesunuti lidé, nemající žádný vztah k oblasti.

Opětovný rozvoj turismu v Krkonoších přišel v 60. letech, což bylo důsledkem rozvoje turismu v Československu (Vystoupil et al., 2010). Nastala změna v charakteru rekreace, kdy rekreaci individuální nahradila rekreace hromadná. Původní boudy se přestavovaly na rekreační (podnikové) stavby, mnohdy až megalomanské. První plánovací dokument pro oblast Krkonoš z roku 1962 počítal s rovnoměrným rozložením ubytovacích kapacit a návštěvností bez soustředěného sportovního a rekreačního využití tzv. horské části území (Sýkora et al. 1983). Avšak v roce 1975 vešel v platnost nový dokument Územní plán rozvoje oblasti Krkonoš, který pojímal cestovní ruch opačným směrem a zaměřen na centralizovaný rozvoj středisek. Oba tyto dokumenty počítaly do roku 1990 resp. 2000 s celkovou kapacitou 60 tis. lůžek a denní návštěvnost až 100 tis. osob, což dle jejich stanovené společenské a ekologické únosné kapacity odpovídalo střednímu zatížení území. Vzhledem k tomu, že návštěvnost 100 tis. osob nastává pouze poslední den roku a letní maxima jsou kolem 60-70 tis. osob, je tehdejší vládní představa o únosné kapacitě Krkonošského národního parku značně přehnaná (Erlebach & Málková, 2021).

Posledním obdobím vývoje turistiky v Krkonoších je období po roce 1990. Většina turistických staveb byla privatizována a charakter rekreace se opět přesunul z hromadné na

individuální. Dochází k navyšování ubytovacích kapacit a nové výstavbě ubytovacích objektů (Vystoupil et al., 2010).

3.4. Současné trendy turismu v Krkonoších

Stav a trendy turismu v dané oblasti se dají zkoumat z kvalitativního nebo kvantitativního hlediska, přičemž abychom mohli situaci označit jako overturismus je nezbytné znát výsledky výzkumů z obou hledisek. V oblasti Krkonoš se v současné době kvantitativní hledisko zkoumá několika způsoby. Z možných způsobů bude zmíněna analýza lokalizačních dat sítě telekomunikačních vysílačů (např. KRNAP, 2023a), dále pak analýza údajů z automatických sčítacích zařízení (např. Erlebach & Romportl, 2021) a nakonec analýza dat poskytovaných ČSÚ o hromadných ubytovacích zařízeních (např. Erlebach & Málková, 2021). V národním parku na polské straně je vzhledem k zpoplatnění vstupu možné kromě již zmíněných možností analyzovat počty prodaných vstupenek (např. Rogowski & Rusztecka, 2021). Z těchto analýz za různé roky lze vyvodit několik závěrů. Z rozložení hromadných ubytovacích zařízení (HUZ) v území je stále patrný vliv centrálně plánovaného turismu, jehož cílem bylo vše směřovat do hlavních středisek cestovního ruchu. Toto tvrzení podporuje fakt, že více jak polovina lůžkových kapacit HUZ se nachází ve čtyřech hlavních střediscích, kterými jsou Špindlerův Mlýn, Pec pod Sněžkou, Harrachov a Rokytnice nad Jizerou (Erlebach & Málková, 2021). Přesná čísla uváděna nejsou z důvodu chybějících statistik ubytování v soukromí. Jedním z faktorů zátěže cestovním ruchem je turistická intenzita (počet hostů HUZ/počet obyvatel), která je nejvyšší v hlavních střediscích (Špindlerův Mlýn, Pec pod Sněžkou, Harrachov), ale také u menších obcí k nim přilehlým jako jsou Malá Úpa, Janské Lázně a Strážné, u nichž ale může zvětšující se hodnota turistické intenzity v budoucnu činit potíže. V okrajových obcích ochranného pásma nabývá turistická intenzita nízkých hodnot (Erlebach & Málková, 2021). Výjimku tvoří obec Kořenov, která ovšem spadá do CHKO Jizerské hory, což má za následek o něco vyšší hodnoty tohoto faktoru. Ve většině obcí ležících v KRNAP a jeho ochranném pásmu měl tento faktor mez i lety 2012-2020 rostoucí trend, což platí také pro návštěvnost vrcholových partií Krkonoš (Erlebach & Málková, 2021). Problematickým se také může stát prodlužování letní turistické sezóny, které vytváří větší tlak na životní prostředí (Erlebach & Romportl, 2021).

V letech 2020 a 2021 měla na cestovní ruch v Krkonoších velmi významný vliv pandemie onemocnění Covid-19 a s ní spojená vládní protiepidemická opatření. V tomto období dochází k výraznému poklesu návštěvnosti, ale také se mění její roční uspořádání. Kupříkladu v roce 2020 je začátek letní sezony velmi podprůměrný, ale v měsíci červenci dochází s rozvolněním vládních opatření ke skokovému nárůstu návštěvnosti (Erlebach & Málková, 2021). Z porovnání dat telekomunikačních operátorů z let 2017, 2018, 2021 a 2022 se však zdá, že v posledním uvedeném roce se po konci pandemie vrací návštěvnická čísla na úroveň hodnot předpandemických (KRNAP, 2023a).

Z prací zkoumajících kvalitativní hledisko je dobré zmínit výzkum společnosti Mind Bridge Consulting pro Správu KRNAP zkoumající veřejné mínění návštěvníků a rezidentů Krkonoš (KRNAP, 2023b). Výsledky tohoto výzkumu ukazují převážně spokojenost se Správou KRNAP a také s návštěvou/žítím v Krkonoších. Bohužel tento výzkum postrádá detailnější prostorou diferenciaci.

4. Metodika

Ke zkoumání bylo vybráno celkem 29 obcí. Jsou jimi Kořenov, Harrachov, Paseky nad Jizerou, Rokytnice nad Jizerou, Vysoké nad Jizerou, Jablonec nad Jizerou, Vítkovice, Poniklá, Jestřabí v Krkonoších, Víchová nad Jizerou, Benecko, Jilemnice, Horní Branná, Vrchlabí, Špindlerův Mlýn, Strážné, Dolní Dvůr, Lánov, Dolní Lánov, Černý Důl, Pec pod Sněžkou, Malá Úpa, Horní Maršov, Janské Lázně, Svoboda nad Úpou, Rudník, Mladé Buky, Žacléř a Trutnov. Kritériem pro zařazení obce do této práce bylo, aby se alespoň na části katastrálního území obce nacházel Krkonošský národní park nebo jeho ochranné pásmo.

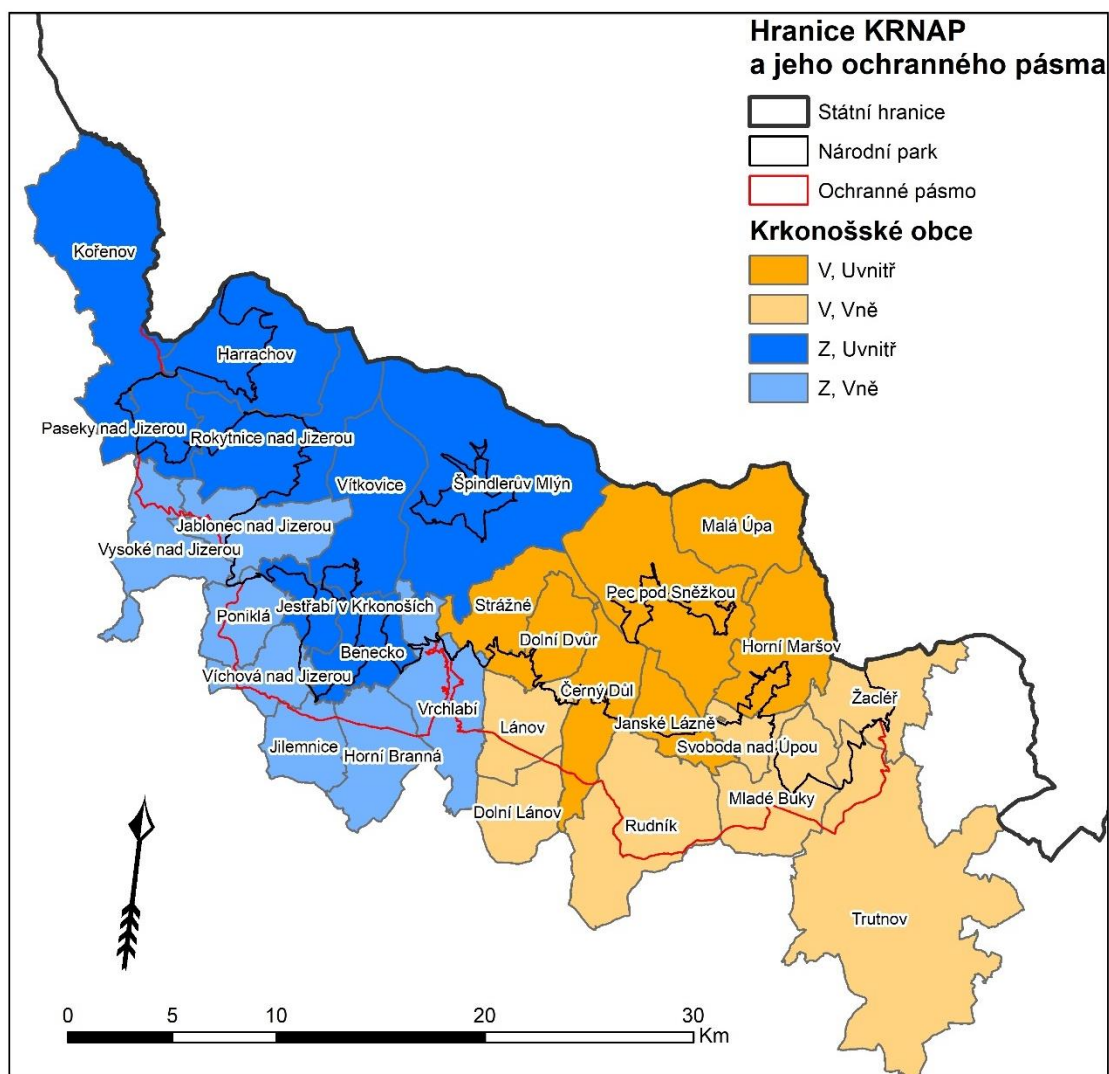
Data pro tuto práci byla získána pomocí dotazníkového šetření. Forma tohoto šetření byla online a k jeho vyhotovení byl použit program ArcGIS Survey123. Pro sběr dat k hlavnímu dotazníku byla v první fázi e-mailem zprostředkovatelsky kontaktována Správa KRNAP s žádostí o přeposlání zkoumaným obcím. V další fázi byly obce, od kterých nebyla obdržena odpověď, kontaktovány znovu, opět formou e-mailu, a to osobně autorem této práce. V poslední fázi byli stejnou formou kontaktováni podnikatelé působící ve zkoumaných obcích. Pro výběr podnikatelů byla použita webová stránka zivefirmy.cz, a to z důvodu možnosti filtrování podnikatelů dle jednotlivých obcí a také z důvodu uvádění e-mailové adresy u většiny podnikatelů. U obcí, u nichž se národní park či ochranné pásmo nacházely pouze na menší části jejich katastrálního území byly při kontaktování preferovány ti podnikatelé, kteří působili v těsné blízkosti národního parku nebo ochranného pásma, toto se týkalo především Trutnova a Kořenova, u kterého byl tento krok umocněn faktem, že na většině území této obce se nachází CHKO Jizerské hory, což by mohlo vést k nežádoucím výsledkům.

Z důvodu nedostatečných dat za jednotlivé obce bylo nutné přistoupit k agregaci dat do vyšších územních celků. Bylo přistoupeno k dělení na západní a východní Krkonoše a také k dělení na základně pozice obce uvnitř národního parku, včetně jeho ochranného pásma, a na jeho okraji viz Obr. 3.

Dělení na západní a východní Krkonoše bylo inspirováno prací Erlebacha & Romportla (2021), do západních Krkonoš jsou tedy řazeny obce Kořenov, Harrachov, Paseky nad Jizerou, Rokytnice nad Jizerou, Vysoké nad Jizerou, Jablonec nad Jizerou, Vítkovice, Poniklá, Jestřabí v Krkonoších, Víchová nad Jizerou, Benecko, Jilemnice, Horní Branná, Vrchlabí a Špindlerův Mlýn, do východních Krkonoš pak Strážné, Dolní Dvůr, Lánov, Dolní Lánov, Černý Důl, Pec pod

Sněžkou, Malá Úpa, Horní Maršov, Janské Lázně, Svoboda nad Úpou, Rudník, Mladé Buky, Žacléř a Trutnov. Rozdílem mezi členěním v práci Erlebacha & Romportla (2021) a tímto je přidání obcí Poniklá a Vichová nad Jizerou do západních Krkonoš a obce Dolní Lánov do východních Krkonoš. V jejich práci byli vyřazeni z důvodu absence hromadných ubytovacích zařízení na jejich území.

Obr. 3: Zkoumané krkonošské obce s dělením na východní a západní část a s dělením na vnitřní a vnější část

Zdroj: ArcČR 500, AOPK, vlastní zpracování

Druhé dělení bylo vytvořeno na základě práce Erlebacha & Málkové (2021), kdy byly vybrány obce s nejnižší turistickou intenzitou na svém území, jež majoritně odpovídali obcím na okraji národního parku včetně jeho ochranného pásma a z nich byla vytvořena jedna skupina. V tabulkách je tato skupina označena heslem 'vně'. Patří sem Vysoké nad Jizerou, Jablonec nad Jizerou, Poniklá, Víchová nad Jizerou, Jilemnice, Horní Branná, Vrchlabí, Lánov, Dolní Lánov, Rudník, Svoboda nad Úpou, Mladé Buky, Žacléř a Trutnov. Druhou skupinou byly obce majoritně ležící uvnitř národního parku včetně jeho ochranného pásma a jsou jimi Kořenov, Paseky nad Jizerou, Harrachov, Rokytnice nad Jizerou, Vítkovice, Jestřábí v Krkonoších, Benecko, Vítkovice, Špindlerův Mlýn, Strážné, Dolní Dvůr, Černý Důl, Pec pod Sněžkou, Malá Úpa, Janské Lázně a Horní Maršov. V tabulkách je tato skupina označena heslem 'uvnitř'.

Poslední použité dělení není geografického charakteru a je jím dělení na zástupce obce a podnikatele. Vzhledem k faktu, že e-mail se žádostí o vyplnění dotazníku byl posílán prvně na e-mailovou adresu obecního úřadu, nelze určit, který ze zástupců obce dotazník vyplnil. Při zpracování dat bylo přistoupeno ke kroku přiřazení kategorie podnikatel ke všem, kteří v úvodu dotazníku uvedli možnost 'jiné'. Většina z nich splňovala dle uvedeného komentáře splňovala tuto definici, pouze se za podnikatele nepovažovali (např. byli to OSVČ). V některých případech ovšem nebyla v komentáři žádná doplňující informace. Získána byla také odpověď od jedné nestátní neziskové organizace a jednoho turistického informačního centra. Skupina podnikatelů by tak korektněji měla znít místní aktéři mimo zástupce obcí. Pro jednoduchost a grafickou vhodnost však je dále pracováno s pojmem podnikatelé.

Podnikatelé se dále člení na ty s vazbou na cestovní ruch a na ty bez vazby na cestovní ruch. Vazba na cestovní ruch byla určována dle otázky číslo tři, jež se tázala na oblast, v níž daný podnikatel angažuje. Oblasti byly určeny dle klasifikace CZ-NACE. Každý podnikatel měl možnost výběru více možností, pro přiřazení do kategorie s vazbou na cestovní ruch však stačilo, aby alespoň jedna možnost, jež označil, byla Ubytování, stravování a pohostinství nebo Kulturní, zábavní a rekreační činnosti. Do této skupiny byl přiřazen také jeden respondent nesplňující toto kritérium, nicméně v komentáři uvedl, že se jedná o servis lyží a jízdních kol.

Pro grafické znázornění otevřených otázek bylo přistoupeno k použití metody mrak slov. Pro kvalitní zobrazení výsledků touto metodou bylo nutné přistoupit k redukci obdržených odpovědí na otevřené otázky na klíčová slova a pojmy.

Pro Správu KRNAP byl vytvořen samostatný dotazník, jež byl o něco kratší než dotazník hlavní. Z logických důvodů byly vynechány otázky zjišťující detaily o respondentech. Dále nebyla položena otázka, zda znají pojem overturismus, s předpokladem jednoznačně kladné odpovědi. Vynechány byly také otázky týkající se ovlivnění infrastruktury v obcích, opatření přímo souvisejících s turismem a vnímání turismu místními obyvateli kvůli své značné specifičnosti na obce činnosti respondentů.

5. Analýza výsledků dotazníkového šetření

Tato kapitola poskytuje analýzu dat obdržených z dotazníkového šetření. Postupně v ní jsou rozebrány jednotlivé otázky z použitého dotazníku. První tři otázky byly zaměřeny na informace o respondentech, analýza tedy začíná otázkou číslo 4. Odpovědi za jednotlivé otázky jsou agregovány do větších celků, a to dle výše zmíněného dělení. Agregované skupiny jsou srovnávány podle tří již zmíněných dělení, kterými jsou východ – západ, uvnitř – vně, podnikatel (bez vazby – s vazbou) – zástupce obce. Počty respondentů v jednotlivých skupinách zobrazuje Tab. 1. Celkový počet respondentů je 56. Toto číslo je tedy také celkovým součtem všech jednotlivých skupin. Výjimku tvoří dělení bez vazby – s vazbou, které vychází z celkového počtu podnikatelů.

Tab. 1: Počet respondentů dle jednotlivých skupin

Agregované skupiny	Počet respondentů
Východ	28
Západ	28
Uvnitř	37
Vně	19
Podnikatel	41
<i>Bez vazby</i>	<i>19</i>
<i>S vazbou</i>	<i>22</i>
Zástupce obce	15

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 4: Setkal/a jste se už s pojmem “overturismus“?

Výsledky z Tab. 2 dokládají o čem píše Milano et al. (2019) nebo Koens et al. (2018) a tedy že pojem overturismus byl médií do jisté míry senzacechtivostí zneužit a jeho skutečný význam není až tak dobře znám.

Ve východní části Krkonoš je oproti části západní menší podíl respondentů, kteří se s pojmem overturismus nesetkali, ale také o významně vyšší podíl těch, jež se s ním sice setkali,

ale neznají jeho význam. Toto resultuje v o dvacet procent vyšší podíl respondentů v západních Krkonoších, kteří se setkali s pojmem overturismus a znají jeho význam.

Relativní hodnoty vnitřní části Krkonoš připomínají průměr mezi západními a východními Krkonošemi. Je zde také pouze malé procento respondentů, kteří se neznají tento pojem, ale téměř tři čtvrtiny z těch, kteří ho znají, si nejsou vědomi jeho skutečného významu. Ve vnější části Krkonoš jsou výsledky podobné nicméně je zde o něco vyšší hodnota těch, jež znají tento pojem, a tedy lehce menší podíl těch, kteří ho znají, ale nejsou si vědomi jeho významu nebo těch, kteří ho neznají vůbec.

Hodnoty za podnikatele jsou téměř totožné s těmi, které jsou za vnější část Krkonoš. Při pohledu na další dělení podnikatelů je však patrné, že ti s vazbou na cestovní ruch mají při stejných hodnotách těch, kteří se nesetkali s pojmem overturismus, o dvacet procent vyšší podíl těch, kteří o tomto pojmu nejen slyšeli, ale také znají jeho význam, oproti těm, kteří o tomto pojmu slyšeli, ale jeho význam neznají. Lehkým překvapením může být, že zástupci obcí mají ze všech zkoumaných skupin nejmenší podíl respondentů, jež znají tento pojem a zároveň nejvyšší podíl neznalých tohoto pojmu.

Tab. 2. Podíl jednotlivých odpovědí na znalost pojmu “overturismus“ dle vybraných skupin v %

Agregované skupiny	Ano a vím co znamená	Ano, ale neznal/a jsem jeho význam	Ne
Východ	10.7	85.7	3.6
Západ	32.1	57.1	10.7
Uvnitř	18.9	73.0	8.1
Vně	26.3	68.4	5.3
Podnikatel	26.8	68.3	4.9
<i>Bez vazby</i>	<i>15.8</i>	<i>78.9</i>	<i>5.3</i>
<i>S vazbou</i>	<i>36.4</i>	<i>59.1</i>	<i>4.5</i>
Zástupce obce	6.7	80.0	13.3

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 5: Jaký je váš postoj k nárůstu počtu návštěvníků Krkonoš?

Jak je možné pozorovat v Tab. 3 v západních Krkonoších převažuje poměrně výrazně negativní postoj vůči pozitivnímu ohledně nárůstu počtu návštěvníků Krkonoš, kdy třetina respondentů označila odpověď negativní nebo spíše negativní a odpověď opačného spektra označila pouze desetina. Je nutné však poznamenat, že téměř polovina respondentů je v této věci neutrální. Ve východní části jsou rozdíly podstatně menší a oproti západní části je nárůst turistů vnímán spíše pozitivně, což značí hodnota necelých čtyřicet procent u odpovědi spíše pozitivní a pozitivní. Neutrální postoj v tomto případě zastává zhruba třetina respondentů.

U členění na vnitřní a vnější část není možné pozorovat příliš velké rozdíly mezi hodnotami. U obou skupin zhruba třicet pět procent respondentů zaujímá negativní nebo spíše negativní stanovisko, kolem čtyřicet procent je neutrálních a přibližně dvacet pět procent je pozitivních či spíše pozitivních. U vnitřní části je hodnota pozitivního stanoviska mírně vyšší. Je také nutné vyzdvihnout nulovou hodnotu čistě pozitivního stanoviska u respondentů z vnější části.

Většina podnikatelů zastává k této otázce neutrální stanovisko. Ze zbylých zaujímá negativní či spíše negativní postoj zhruba třicet pět procent a pozitivní nebo spíše pozitivní okolo dvaceti pěti procent. V rámci detailnějšího členění má pouze deset procent podnikatelů bez vazby na cestovní ruch pozitivní či spíše pozitivní stanovisko. Zbytek je víceméně rovnoměrně rozložen mezi neutrální a spíše negativním stanoviskem. Zajímavé je, že nikdo z nich nemá čistě negativní postoj. Druhá skupina tohoto členění má také většinově neutrální postoj, nicméně negativní či spíše negativní zastává pouze dvacet procent z nich. Téměř polovina zástupců obcí má negativní či spíše negativní stanovisko. Zbytek odpovědí je rovnoměrně rozdělen mezi neutrálním a spíše pozitivním postojem. Žádný ze zástupců obcí nemá čistě pozitivní stanovisko.

Postoj Správy KRNAP k této otázce je jednoznačně negativní, s čímž tedy souhlasí pouhých zhruba deset procent ostatních místních aktérů.

Tab. 3: Podíl jednotlivých odpovědí na postoj k nárůstu počtu návštěvníků Krkonoš dle vybraných skupin v %

Agregované skupiny	Negativní	Spíše negativní	Neutrální	Spíše pozitivní	Pozitivní
Východ	7.1	21.4	32.1	32.1	7.1
Západ	10.7	32.1	46.4	7.1	3.6
Uvnitř	8.1	27.0	37.8	18.9	8.1
Vně	10.5	26.3	42.1	21.1	0.0
Podnikatel	7.3	24.4	43.9	17.1	7.3
Bez vazby	0.0	42.1	47.4	5.3	5.3
S vazbou	13.6	9.1	40.9	27.3	9.1
Zástupce obce	13.3	33.3	26.7	26.7	0.0

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 6: Vnímáte nárůst počtu návštěvníků Krkonoš?

I u této otázky je možné si povšimnout výrazného rozdílu mezi východními a západními Krkonošemi viz Tab. 4. Polovina respondentů z východních Krkonoš vnímá nárůst návštěvníků a více jak čtyřicet procent ho vnímá alespoň částečně. Na druhou stranu v západních Krkonoších třetina respondentů nárůst nevnímá a necelých třicet procent pouze částečně.

U vnějšího a vnitřního členění není opět patrný výrazný rozdíl mezi hodnotami. Kolem čtyřiceti pěti procent nárůst vnímá, asi třicet pět procent ho vnímá částečně a zhruba dvacet procent nárůst návštěvníků v Krkonoších nevnímá.

Mezi podnikateli asi čtvrtina nárůst nevnímá, zbytek je rovnoměrně rozložen mezi těmi, co ho vnímají a těmi, kteří ho vnímají alespoň částečně. Při pohledu na podrobnější dělení jsou ale patrné výrazné rozdíly mezi podnikateli s vazbou na cestovní ruch a těmi bez vazby, kdy ti s vazbou pouze z dvaceti procent vnímají nárůst počtu návštěvníků a z čtyřiceti procent ji nevnímají vůbec. Naopak ti bez vazby téměř z šedesáti procent nárůst vnímají a pouze procent deset jich nárůst nevnímá vůbec. Z odpovědí zástupců obcí je patrné, že všichni v alespoň nějaké míře nárůst návštěvníků pocítují.

Dle odpovědi Správa KRNAP jednoznačně vnímá nárůst počtu návštěvníků Krkonoš.

Tab. 4: Podíl jednotlivých odpovědí na vnímání nárůstu počtu návštěvníků Krkonoš dle vybraných skupin v %

Agregované skupiny	Ano	Částečně	Ne
Východ	50.0	42.9	7.1
Západ	39.3	28.6	32.1
Uvnitř	45.9	35.1	18.9
Vně	42.1	36.8	21.1
Podnikatel	36.6	36.6	26.8
<i>Bez vazby</i>	<i>57.9</i>	<i>31.6</i>	<i>10.5</i>
<i>S vazbou</i>	<i>18.2</i>	<i>40.9</i>	<i>40.9</i>
Zástupce obce	66.7	33.3	0.0

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 7: Vnímáte zvyšující se počet návštěvníků Krkonoš spíše jako hrozbu nebo jako příležitost?

Z Tab. 5 je jasné patrný rozdíl mezi východními a západními Krkonošemi, kdy ve východní části šedesátiprocentním podílem převažuje vnímání zvyšujícího se počtu návštěvníků Krkonoš jako příležitosti a pouze zhruba třicet procent ho považuje za hrozbu, v západní části dochází k opačné situaci, jelikož více jako polovina respondentů z této části toto vnímá jako hrozbu a jen třicet pět procent ho považuje za příležitost.

Respondenti z vnitřní části byli ve vnímání této otázky rozdělení, při ignorování těch, jež odpověděli 'nevím', zhruba půl na půl. U vnější části převažovala percepce příležitosti oproti hrozbě, a to přibližně o patnáct procent.

Jako ve vnitřní části, podnikatelé i zástupci obcí byli v této otázce rozdělení přibližně půl na půl. V podrobnější rozdělení podnikatelů jsou ale patrné očekávatelné výsledky dle vazby na cestovní ruch. Podnikatelé bez vazby vnímají zvyšující se počet návštěvníků Krkonoš spíše jako hrozbu, což je vyjádřené šedesátiprocentní hodnotou oproti dvaceti pěti procentům pro příležitost,

oproti čemuž stojí podnikatelé s vazbou, kteří téměř ze sedmdesáti procent považují tento fakt za příležitost a pouze zhruba z dvaceti procent za hrozbu.

Z důvodů již tak velkých problémů vnímá Správa KRNAP poměrně pochopitelně nárůst počtu návštěvníků jako hrozbu, tedy stejně jako přibližně čtyřicet procent ostatních respondentů.

Tab. 5: Podíl jednotlivých odpovědí na vnímání nárůstu počtu návštěvníků Krkonoš jako hrozby či jako příležitosti dle vybraných skupin v %

Agregované skupiny	Hrozbu	Příležitost	Nevím
Východ	28.6	60.7	10.7
Západ	53.6	35.7	10.7
Uvnitř	43.2	45.9	10.8
Vně	36.8	52.6	10.5
Podnikatel	41.5	48.8	9.8
Bez vazby	63.2	26.3	10.5
S vazbou	22.7	68.2	9.1
Zástupce obce	40.0	46.7	13.3

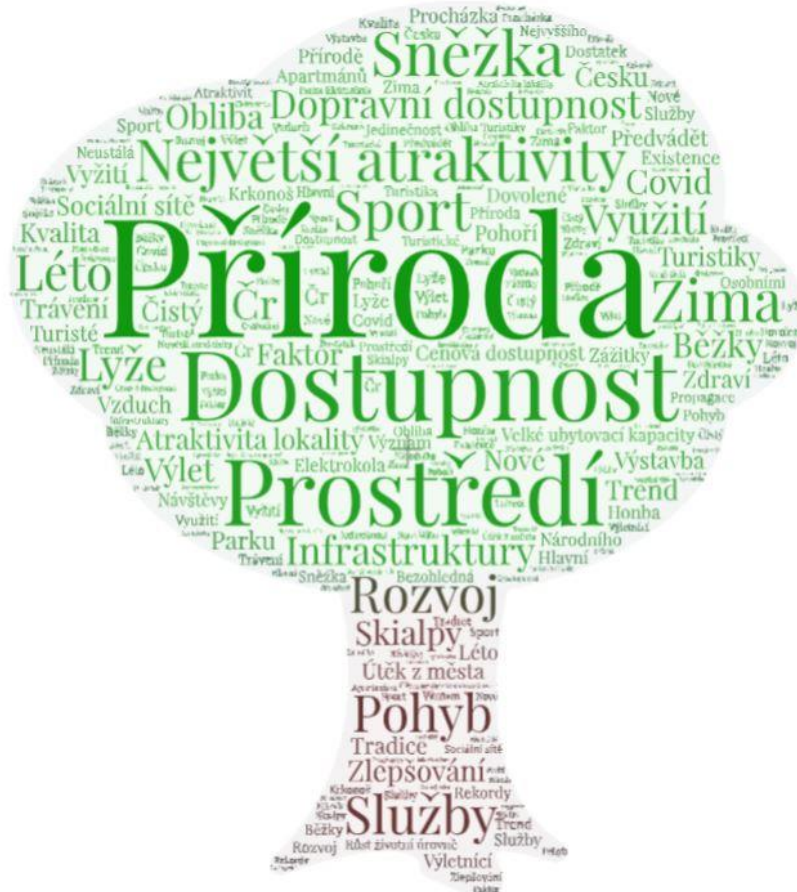
Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 8: Co si myslíte, že je převažujícím důvodem turistů a výletníků k návštěvě Krkonoš?

Jednoznačně nejčastěji zmíněným důvodem návštěvy Krkonoš turisty a výletníky byla příroda (17x) viz Obr. 4. Druhým nejčastějším pojmem je dostupnost (8x) v rámci níž byla nejčastěji zmíněná dostupnost dopravní, a to jak do destinace, tak i rámci destinace samotné. Další zmíněnou je dostupnost cenová. V pořadí další nejčastější odpovědí byly největší atraktivita (6x) následované prostředím (5x). Tříkrát byly zmíněny sport, atraktivita lokality, služby, infrastruktura a Sněžka. Z těch zmíněných alespoň dvakrát lze vypíchnout velké ubytovací kapacity, útěk z města či sociální sítě.

Správa KRNP na tuto otázku odpověděla “Snadná dostupnost a atraktivita Krkonoš“, když tedy budeme považovat přírodu a například prostředí jako jedny z atraktivit Krkonoš, tak lze považovat postoj místních aktérů a Správy KRNP jako z větší části stejné.

Obr. 4: Vizualizace četnosti vnímání hlavních důvodů návštěvy Krkonoš

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 9: Domníváte se, že se převažující důvod návštěvy změnil v posledních deseti letech?

Rozdíly v rámci dělení východ – západ nejsou dle Tab. 6 příliš signifikantní. V západní části je mírně vyšší podíl těch, jež si nemyslí, že by se důvod návštěvy v posledních deseti letech změnil. Naopak o čtyři procentní body je na tomto území více těch, kteří jsou přesvědčeni, že se změnil. Ve východní části je pak o deset procent více respondentů domnívajících se, že se tento důvod změnil pouze částečně.

Hodnoty vnitřní části poměrně odpovídají hodnotám části západní, tedy zhruba čtvrtina respondentů si myslí, že se důvod určitě změnil, třetina že alespoň částečně a zbývajících přibližně čtyřicet procent má za to, že se důvod nezměnil. Respondenti z vnější části jsou přesvědčeni z menší míry o změně důvodu, což prokazuje téměř padesátiprocentní podíl odpovědi částečně. Avšak, že se důvod nezměnil si myslí zhruba stejné procento respondentů.

Podnikatelé jsou oproti zástupcům obcí více přesvědčeni o změně důvodu návštěvy, u odpovědi ano a ne je v obou případech přibližně deset procent. Podíl těch, kteří si myslí, že se změnil pouze částečně je zhruba stejný okolo čtyřiceti procent. U podnikatelů je opět výrazná vnitřní diference. Skoro polovina podnikatelů s vazbou na cestovní ruch je přesvědčena o neměnnosti důvodu návštěvy oproti čtvrtině podnikatelů bez vazby. U podnikatelů bez vazby je pak nadpoloviční podíl odpovědi částečně a pouze patnáct procent má možnost jednoznačné změny. Podnikatelé s vazbou mají jednoznačnější názory, možnost částečné změny zaškrtnulo pouze necelých dvacet procent z nich.

Ochránci přírody zastávají stanovisko o nezměněném důvodu návštěvy Krkonoš za posledních deset let s čímž souhlasí asi čtyřicet procent dalších respondentů.

Tab. 6: Podíl jednotlivých odpovědí na vnímání změny důvodů návštěvy Krkonoš dle vybraných skupin v %

Agregované skupiny	Ano	Částečně	Ne
Východ	21.4	42.9	35.7
Západ	25.0	32.1	42.9
Uvnitř	27.0	32.4	40.5
Vně	15.8	47.4	36.8
Podnikatel	26.8	36.6	36.6
<i>Bez vazby</i>	<i>15.8</i>	<i>57.9</i>	<i>26.3</i>
<i>S vazbou</i>	<i>36.4</i>	<i>18.2</i>	<i>45.5</i>
Zástupce obce	13.3	40.0	46.7

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 11: Jaká je dle vás současný stav únosné kapacity Krkonoš?

Ve východní části Krkonoš převažuje přesvědčení o nenaplněnosti únosné kapacity Krkonoš, avšak polovina respondentů se podle Tab. 7 domnívá, že tato kapacita blíží naplnění. Zhruba třetina ze zbývajících částí si myslí, že jsou nutná určitá omezující opatření. Výsledné hodnoty ze západní části Krkonoš mají pozoruhodně rovnoměrný charakter. Prostřední tři možnosti odpovědí byly zaškrtnuty přibližně čtvrtinou respondentů a krajní možnosti shodně přibližně deseti procenty z nich.

Dělení na vnitřní a vnější část opět nenabízí významné rozdíly. V obou případech je většina respondentů názoru, že únosná kapacita ještě naplněna není. Ve vnitřní části jsou hodnoty pro odpovědi pro překročenou únosnou kapacitu a nutnost omezujících opatření mírně vyšší.

U podnikatelů a zástupců obcí také převažuje názor nenaplněnosti únosné kapacity. Tento názor je výraznější u zástupců obcí, kde tvoří šedesátiprocentní podíl. U podnikatelů je tento podíl pouze čtyřicet pět procent. Část těch, považujících únosnou kapacitu za překročenou je u obou skupin podobný a odpovídá zhruba třetině respondentů. Za zmínku stojí, že žádný ze zástupců obcí si nemyslí, že by byla únosná kapacita výrazně překročena. Mezi podnikateli s vazbou a bez vazby je opět poměrně výrazný rozdíl. Očekávatelně je vyšší, v tomto případě nadpoloviční, podíl podnikatelů s vazbou názoru, že únosná kapacita ještě naplněna není. Podnikatelé bez vazby si pak naopak většinou myslí, že únosná kapacita překročena je a žádný z těchto podnikatelů není názoru o nenaplněnosti a velkého prostoru k rozvoji.

Podle názoru Správy KRNAP je únosná kapacita Krkonoš překročena a měla by být zavedena omezující opatření. Pouze zhruba pětina ostatních respondentů je stejného názoru.

Tab. 7: Podíl jednotlivých odpovědí na vnímání současného stavu únosné kapacity Krkonoš dle vybraných skupin v %

Agregované skupiny	Nenaplněná, stále velký prostor pro rozvoj	Blíží se naplnění, ale je zde prostor pro rozvoj	Je naplněna, nejsou však nutná žádná omezující opatření	Je překročena, měla by být zavedena omezující opatření	Je výrazně překročena, měla by být přijata významná omezující opatření
Východ	10.7	50.0	7.1	17.9	14.3
Západ	11.1	25.9	25.9	25.9	11.1
Uvnitř	11.1	36.1	16.7	22.2	13.9
Vně	10.5	42.1	15.8	21.1	10.5
Podnikatel	7.5	37.5	20.0	17.5	17.5
<i>Bez vazby</i>	0.0	26.3	15.8	31.6	26.3
<i>S vazbou</i>	14.3	47.6	23.8	4.8	9.5
Zástupce obce	20.0	40.0	6.7	33.3	0.0

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 12: Domníváte se, že na zvýšeném počtu návštěvníků Krkonoš mají podíl online platformy pro pronájem dovolených (např. Airbnb)?

Polovina respondentů z východních Krkonoše se dle Tab. 7 nedomnívá nebo spíše nedomnívá, že online platformy pro pronájem dovolených mají vliv na zvýšeném počtu návštěvníků Krkonoš. Třetina si pak zvolila odpověď 'spíše ano'. Asi dvacet procent k této otázce nemělo jasný názor. V Krkonoších západních převládá spíše názor o vlivu těchto platform. Přibližně čtyřicet procent bylo přímo pro nebo spíše pro tento názor. Asi čtvrtina respondentů z této oblasti byla názoru opačného. Avšak necelých třicet procent zvolilo možnost 'nevím'.

Na rozdíl od některých otázek předešlých u této otázky existuje poměrně výrazný rozdíl mezi vnitřní a vnější částí. Většina respondentů z vnitřní části si myslí, že online platformy pro

pronájem dovolených nemají nebo spíše nemají vliv. Třetina zastává opozitní názor. Vnější část má v porovnání o dvacet procent menší hodnotu žádného či téměř žádného vlivu těchto platforem a téměř polovina tento vliv vnímá.

Mírná většina podnikatelů je přesvědčena o neexistenci takového vlivu, u zástupců panuje s podobně velkou mírnou většinou opozitní názor. Za zmínku stojí že třetina zástupců obcí nezaujímá na tuto otázku žádné stanovisko. Většina podnikatelů bez vazby je spíše názoru o vlivu platforem a zbytek těchto podnikatelů je pak rozprostřen mezi možnostmi 'nevím' a 'spíše ne'. Žádný z podnikatelů bez vazby nezujímá jednoznačně záporné stanovisko na tuto otázku. Více jak polovina podnikatelů s vazbou si myslí, že online platformy pro pronájem dovolených vliv nemají. Zbytek z nich je rovnoměrně rozložen mezi ostatními možnostmi odpovědí.

Správa KRNAP se domnívá, že tyto platformy spíše vliv na zvýšený počet návštěvníků v Krkonoších nemají. Shodný postoj má asi čtvrtina místních aktérů.

Tab. 7: Podíl jednotlivých odpovědí na vnímání vlivu online platforem pro pronájem dovolených v Krkonoších dle vybraných skupin v %

Agregované skupiny	Ne	Spíše ne	Nevím	Spíše ano	Ano
Východ	17.9	32.1	17.9	32.1	0.0
Západ	10.7	17.9	28.6	21.4	21.4
Uvnitř	16.2	29.7	21.6	21.6	10.8
Vně	10.5	15.8	26.3	36.8	10.5
Podnikatel	17.1	26.8	19.5	26.8	9.8
<i>Bez vazby</i>	0.0	26.3	26.3	42.1	5.3
<i>S vazbou</i>	31.8	27.3	13.6	13.6	13.6
Zástupce obce	6.7	20.0	33.3	26.7	13.3

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 13: Jak významný je podle vás tento podíl?

Tato také přímo navazuje na otázku předchozí a zobrazena byla pouze těm respondentům, jež zvolili možnost 'ano' nebo 'spíše ano'. Z důvodu malého počtu zvolení těchto možností (21) je tato otázka zpracována pouze za celek, a ne za jednotlivá členění.

Z Tab. 8 je patrné, že respondenti, kteří zvolili kladnou možnost v předchozí otázce jsou přesvědčeni o významném vlivu těchto platforem. Nadpoloviční většina zvolila možnost vlivu 20-40 %. Téměř čtyřicet procent zvolilo dokonce zvolilo hodnotu tohoto podílu ještě o stupeň vyšší.

Tab. 8: Podíl odpovědí na význam podílu vlivu online platforem pro pronájem dovolených v Krkonoších v %

Hodnota podílu	Počet odpovědí
0-20 %	4.8
20-40 %	57.1
40-60 %	38.1

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 14: Myslíte si, že je obec, v níž provozujete svou činnost, ovlivněna nárůstem počtu návštěvníků Krkonoš?

Při porovnání východní a západní části Krkonoš je možné v obou těchto částech vidět stejný trend, kdy většina respondentů alespoň do nějaké míry vnímá vliv na obec své činnosti viz Tab. 9. Nicméně je nutné poznamenat, že v západní části je tato většina pouze velmi mírná. Zajímavým poznatkem je minimální hodnota možnost 'nevím' značící poměrně jasné názorové vymezení na tuto otázku. Tento fakt se propisuje i do dalších dělení.

U dělení na vnitřní a vnější část je možné pozorovat stejný trend jako u dělení na východní a západní část. V tomto případě však rozdíl mezi těmito dvěma skupinami je výrazně menší. Obě skupiny se pohybují okolo hodnoty šedesát procent u kladné odpovědi a okolo třiceti pěti procent u odpovědi záporné.

Trend předchozích dvou členění se projevuje i u podnikatelů a zástupců obcí, avšak u zástupců obcí je podíl kladných odpovědí téměř tříčtvrtinový, u podnikatelů je podstatně menší, zhruba padesát pět procent. Při pohledu na detailnější členění podnikatelů není v tomto případě tak

výrazný rozdíl mezi podnikateli bez vazby a s vazbu. Obě skupiny zvolili většinou kladnou odpověď, ačkoli u skupiny bez vazby je podíl těchto možností přeci jen o něco větší.

Stanovisko ochránců přírody je shodné s odpovědí většiny respondentů, krkonošské obce jsou dle nich ovlivněné nárůstem návštěvníků.

Tab. 9: Podíl jednotlivých odpovědí na vnímání vlivu nárůstu počtu návštěvníků v Krkonoších v obcích činnosti respondentů dle vybraných skupin v %

Agregované skupiny	Ne	Spíše ne	Nevím	Spíše ano	Ano
Východ	10.7	17.9	3.6	57.1	10.7
Západ	14.3	28.6	0.0	42.9	14.3
Uvnitř	10.8	24.3	2.7	45.9	16.2
Vně	15.8	21.1	0.0	57.9	5.3
Podnikatel	9.8	29.3	2.4	43.9	14.6
Bez vazby	5.3	31.6	0.0	47.4	15.8
S vazbou	13.6	27.3	4.5	40.9	13.6
Zástupce obce	20.0	6.7	0.0	66.7	6.7

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 15: Ovlivnil nárůst návštěvníků Krkonoš místní infrastrukturu (např. odpadové hospodářství, silnice) v obci vaší činnosti?

Respondenti ze západních i východních Krkonoš ukazují přibližně stejné hodnoty záporného stanovisko o vlivu nárůstu návštěvníků v Krkonoších na místní infrastrukturu, a to okolo patnácti procent. Podle Tab. 10 se však liší v míře, v jaké dané ovlivnění vnímají. Ve východních Krkonoších převažuje vnímání částečného vlivu, i když pouze o sedm procentních bodů. V západní části velmi výrazně převažuje vnímání jednoznačného vlivu.

Ve vnitřní části Krkonoš zaujímá asi polovina respondentů jasně souhlasné stanovisko a další dvě možnosti byly shodně zvoleny zhruba čtvrtinou z nich. V části vnější všichni respondenti alespoň v nějaké míře vnímají vliv návštěvníků na infrastrukturu, přičemž většina z nich výrazně.

Také zástupci obcí si jsou v jasné většině vědomi vlivu nárůstu návštěvníků Krkonoš na infrastrukturu ve svých obcích, kdy nadpoloviční většina to vnímá výrazně. Stejnou hodnotu výrazného vnímání vlivu mají také podnikatelé, u nich ale asi dvacet procent tento vliv nevnímá. Rozdíly mezi podnikateli bez vazby na cestovní ruch a těmi s vazbou nejsou příliš významné. Podnikatelé s vazbou měli na tuto otázku o něco více vyhraněný názor oproti těm bez vazby, což je patrné na hodnotě možnosti 'částečně'. U obou však převládá vnímání tohoto vlivu.

Tab. 10: Podíl jednotlivých odpovědí na vnímání vlivu nárůstu počtu návštěvníků v Krkonoších na místní infrastrukturu v obcích činnosti respondentů dle vybraných skupin v %

Agregované skupiny	Ano	Částečně	Ne
Východ	39.3	46.4	14.3
Západ	67.9	14.3	17.9
Uvnitř	51.4	24.3	24.3
Vně	57.9	42.1	0.0
Podnikatel	53.7	26.8	19.5
Bez vazby	47.4	36.8	15.8
S vazbou	59.1	18.2	22.7
Zástupce obce	53.3	40.0	6.7

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 16: Jak hodnotíte tento vliv?

Zobrazení této otázky bylo v dotazníku podmíněno odpovědí 'ano' nebo 'částečně' u otázky předchozí. Z důvodu většího počtu odpovědí splňujících podmínku zobrazení této otázky bylo přistoupeno k hodnocení výsledků dle zkoumaných skupin.

Ve východní i západní části Krkonoš je převládá negativní vnímání vlivu na místní infrastrukturu viz Tab. 11. U obou částí nabývá hodnoty zhruba šedesát procent. V západní části je vnímání ostatních respondentů spíše neutrální, kdežto ve východní části převládá spíše pozitivní, avšak ne pouze pozitivní.

Stejně jako u východní a západní části i u vnitřní a vnější části převládá negativní hodnocení vlivu. Významnější je však u vnitřní části, kde má hodnotu asi o deset procent vyšší než vnější část. Tento rozdíl je dorovnán u podílu neutrálních respondentů. Obě skupiny pak mají shodně okolo patnácti procent pozitivních postojů na tento vliv.

U podnikatelů i zástupců obcí mají rovněž vyšší četnost odpovědi negativního charakteru. U zástupců obcí není hodnota této většiny tak výrazná jako u jiných skupin, nicméně je to dáno poměrně vysokým podílem neutrálních odpovědí. Tři čtvrtiny podnikatelů bez vazby vnímají tento vliv negativně a dvacet procent neutrálně. Podnikatelé s vazbou mají také vyšší podíl negativního vnímání, ale také téměř třicet procent z nich má pozitivní postoj k tomuto vlivu. Neutrální stanovisko zastává pouze pět procent z nich.

Tab. 11: Podíl jednotlivých odpovědí na hodnocení vnímání vlivu nárůstu počtu návštěvníků v Krkonoších na místní infrastrukturu v obcích činnosti respondentů dle vybraných skupin v %

Agregované skupiny	Negativní	Spíše negativní	Neutrální	Spíše pozitivní	Pozitivní
Východ	16.7	45.8	12.5	25.0	0.0
Západ	21.7	43.5	26.1	4.3	4.3
Uvnitř	25.0	42.9	14.3	17.9	0.0
Vně	10.5	47.4	26.3	10.5	5.3
Podnikatel	21.2	48.5	12.1	15.2	3.0
<i>Bez vazby</i>	18.8	56.3	18.8	6.3	0.0
<i>S vazbou</i>	23.5	41.2	5.9	23.5	5.9
Zástupce obce	14.3	35.7	35.7	14.3	0.0

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 17: Jsou v obci vaší činnosti zavedena opatření přímo související s reakcí na nárůst počtu návštěvníků Krkonoš?

Jak je patrné z Tab. 12, téměř ve všechny dělení ukazují stejné výsledky, a to že zhruba ve čtvrtině obcí jsou zavedena opatření, jež přímo souvisí s reakcí na nárůst počtu návštěvníků Krkonoš. Jediným dělením, u kterého je patrný výraznější rozdíl je vnitřní a vnější část Krkonoš,

u něhož poměrně očekávatelně je menší podíl souhlasné odpovědi ve vnější části a o něco větší i části vnitřní. Avšak je nutné podotknout, že tento rozdíl není nikterak velký.

Tab. 12: Podíl jednotlivých odpovědí na zavedení opatření souvisejících s nárůstem počtu návštěvníků Krkonoš v obcích činnosti respondentů dle vybraných skupin v %

Agregované skupiny	Ano	Ne
Východ	25.0	75.0
Západ	21.4	78.6
Uvnitř	27.0	73.0
Vně	15.8	84.2
Podnikatel	24.4	75.6
<i>Bez vazby</i>	26.3	73.7
<i>S vazbou</i>	22.7	77.3
Zástupce obce	20.0	80.0

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 18: Považujete tato opatření za efektivní?

Viditelnost této otázky byla také podmíněna, a to odpovědí 'ano' u předchozí otázky. Tuto odpověď zvolilo pouze třináct respondentů, z nichž jich osm zastávalo postoj, že dané opatření nejsou efektivní a zbylých pět zaujalo stanovisko názoru efektivnosti provedených opatření přímo souvisejících s nárůstem počtu návštěvníků v Krkonoších.

Otázka č. 19: Co považujete za hlavní benefity plynoucí z turismu v obci vaší činnosti? Uveďte prosím alespoň jeden příklad.

Drtivá většina respondentů (33x) v odpovědi na tuto otázkou zmínila v nějaké formě finanční prostředky, a to jak přímo pro podnikatele, tak i do rozpočtu obcí. Dalšími dvě nejčastější odpovědi jsou spolu silně provázané jsou jimi pracovní příležitosti (9x) a zaměstnanost (5x). Třikrát se pak v odpovědích objevila možnost služby a se stejnou četností také rozvoj služeb. U služeb bylo několikrát specifikováno, že jde i o nepřímé služby pro místní obyvatele, jako příklad uvedl jeden respondent otevřený konzum i v sobotu a v neděli. Za zmínku stojí tři respondenti,

Otázka č. 21: Co podle vás převažuje?

Dle Tab. 13 vyplývá, že ve východní části Krkonoš považují respondenti benefity plynoucí z turismu za nadřazenější hrozbám s mnohem větší četností než v části západní. U obou skupin uvedlo možnost 'nevím' asi patnáct procent respondentů, nicméně o převážení benefitů nad hrozbami je ve východní části přesvědčeno šedesát procent oproti čtyřiceti procentům v západní části. V západní části je tak o dominanci hrozeb přesvědčena mírná většina.

Z porovnání vnitřní a vnější části je patrný větší podíl respondentů z vnější části, jež nemají vyhranění či jasný názor na tuto otázku oproti vnitřní části. Při pohledu na zbylé hodnoty je zjevné, že v obou částech převažují benefity nad hrozbami. U vnitřní části si to dokonce myslí nadpoloviční většina.

Významná většina zástupců obcí má na tuto otázku jasný názor a ten v šedesáti procentech odpovědí zní, že benefity převažují nad hrozbami. Třetina zástupců obcí je názoru opačného. I u podnikatelů zastává většina z nich stanovisko, že v jejich obci převažují benefity nad hrozbami. Tato většina ovšem není příliš výrazné a téměř dvacet procent z nich nemá jasný či vyhranění názor. Podnikatelé s vazbou mají jasný či vyhranění názor v podstatně více případech než podnikatelé bez vazby. Ti s vazbou pak téměř dvou třetinovou většinou považují benefity za významnější. Většina podnikatelů bez vazby je názoru převažování hrozeb nad benefity.

Dle ochránců přírody převažují v krkonošských obcích hrozby turismu nad jeho benefity.

Tab. 13: Podíl jednotlivých odpovědí na otázku, zda převažují benefity či hrozby v obcích činnosti respondentů dle vybraných skupin v %

Agregované skupiny	Benefity	Hrozby	Nevím
Východ	60.7	25.0	14.3
Západ	39.3	42.9	17.9
Uvnitř	54.1	35.1	10.8
Vně	42.1	31.6	26.3
Podnikatel	46.3	34.1	19.5
Bez vazby	26.3	42.1	31.6
S vazbou	63.6	27.3	9.1
Zástupce obce	60.0	33.3	6.7

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 22: Jaké je podle vás vnímání turismu místními obyvateli v obci vaší činnosti?

Výsledné odpovědi na otázku číslo dvacet dva v západní části Krkonoš ukazují pozoruhodně pravidelné rozložení odpovídající Gaussově křivce viz Tab. 14. Dle poloviny lokálních aktérů mají v obcích jejich činnosti místní obyvatelé neutrální postoj k turismu. Ve východní část převažuje mezi lokálními aktéry názor o spíše pozitivního vnímání turismu místními obyvateli. Žádný z místních aktérů v této části nebyl názoru, že místní obyvatelé mají postoj převážně negativní.

U vnitřní i vnější části je zhruba stejný podíl respondentů toho názoru, že místní obyvatelé vnímají turismus jako negativní či spíše negativní. Tento podíl má hodnotu přibližně dvacet procent. Podíl odpovědí na další možnosti se v rámci těchto skupin však již velmi liší. Téměř dvě třetiny respondentů z vnější části jsou přesvědčení, že místní obyvatelé mají neutrální názor, oproti třiceti procentům v části vnitřní. Téměř polovina místních aktérů z vnitřní části je názoru o pozitivním či spíše pozitivním vnímání turismu místními obyvateli.

Podobně jako u dělení na vnitřní a vnější část, přesvědčení o negativním nebo spíše negativním vnímání turismu místními obyvateli má menšina podnikatelů i zástupců obcí. Asi

dvacet procent v případě podnikatelů a zhruba dvacet pět procent u zástupců obcí. Na rozdíl od dělení na vnitřní a vnější část není mezi podnikateli a zástupci obcí téměř žádný rozdíl v podílech odpovědí na ostatní možnosti. Obě skupiny zahrnují asi čtyřicet procent respondentů majících stanovisko neutrálního vnímání turismu místními obyvateli a zhruba třicet pět, respektive čtyřicet procent u pozitivního či spíše pozitivního vnímání. Podnikatelé bez vazby a s vazbou se ovšem liší poměrně značně, a to téměř totožně jako v rámci dělení na vnitřní a vnější část, kdy podíl odpovědí podnikatelů bez vazby je srovnatelný s podílem odpovědí z vnější části a podíl odpovědí podnikatelů s vazbou zase odpovídají podílu odpovědí z vnitřní části.

Tab. 14: Podíl jednotlivých odpovědí na vnímání turismu místními obyvateli v obcích činnosti respondentů dle vybraných skupin v %

Agregované skupiny	Negativní	Spíše negativní	Neutrální	Spíše pozitivní	Pozitivní
Východ	0.0	17.9	32.1	42.9	7.1
Západ	7.1	17.9	50.0	17.9	7.1
Uvnitř	2.7	18.9	29.7	37.8	10.8
Vně	5.3	15.8	63.2	15.8	0.0
Podnikatel	4.9	14.6	41.5	31.7	7.3
<i>Bez vazby</i>	5.3	10.5	63.2	21.1	0.0
<i>S vazbou</i>	4.5	18.2	22.7	40.9	13.6
Zástupce obce	0.0	26.7	40.0	26.7	6.7

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 23: Jsou podle vás místní obyvatelé dostatečně zapojeni do rozhodovacího procesu týkající se managementu turismu v obci vaší činnosti?

Podle Tab. 15 nejsou mezi východní a západní částí Krkonoš příliš velké rozdíly. U obou je mírně převažující záporná a spíše záporná odpověď, ale u západní části podíl této odpovědi o deset procent větší a dosahuje hodnoty padesáti procent. Tento rozdíl je dorovnán o patnáct procent větším podílem respondentů z východních Krkonoš, jež odpověděli na tuto otázku 'nevím', což má za následek podobný výsledek, zhruba třicet procent, u spíše pozitivních a pozitivních odpovědí v obou skupinách.

Více jak polovina místních aktérů ve vnitřní části Krkonoš se domnívá, že místní obyvatelé nejsou dostatečně zapojeni do rozhodovacího procesu týkajícího se turismu v obci jejich činnosti. Asi třicet pět procent je v této části opačného názoru a pouze necelých patnáct procent nevědělo odpovědět. Ve vnější části oproti tomu téměř polovina místních aktérů nevěděla odpovědět. Ze zbylých aktérů zvolilo zápornou či spíše zápornou odpověď a asi dvacet procent kladnou či spíše kladnou.

Téměř polovina podnikatelů si myslí, že nejsou místní obyvatelé dostatečně zapojeni. Tohoto názoru je také třetina zástupců obcí. Opačného názoru je asi čtvrtina podnikatelů a necelá polovina zástupců obcí. O nedostatečné zapojenosti panuje výjimečná shoda mezi podnikateli bez vazby a s vazbou, i když je nutno podotknout, že podnikatelé s vazbou větším podílem volili jednoznačnější možnost. U obou skupin možnost nedostatečné zapojenosti zvolilo zhruba padesát procent respondentů. U podnikatelů byl opět poměrně vysoký podíl těch, jež nevěděli odpovědět na otázku, v tomto případě jich bylo více jak třetina. Oproti tomu pouze necelých dvacet procent podnikatelů s vazbou nevědělo odpovědět a zbylá necelá třetina je názoru, že zapojení místních obyvatel je dostatečné.

Správa KRNAP na tuto otázku zastává stanovisko, že obyvatelé krkonošských obcí spíše jsou zapojeni do rozhodovacího procesu týkajícího se managementu turismu ve svých obcích.

Tab. 15: Podíl jednotlivých odpovědí na zapojení místních obyvatel do rozhodovacího procesu týkajícího se managementu v obcích činnosti respondentů dle vybraných skupin v %

Agregované skupiny	Ne	Spíše ne	Nevím	Spíše ano	Ano
Východ	10.7	28.6	32.1	21.4	7.1
Západ	10.7	39.3	17.9	17.9	14.3
Uvnitř	8.1	43.2	13.5	18.9	16.2
Vně	15.8	15.8	47.4	21.1	0.0
Podnikatel	14.6	34.1	26.8	14.6	9.8
<i>Bez vazby</i>	5.3	42.1	36.8	5.3	10.5
<i>S vazbou</i>	22.7	27.3	18.2	22.7	9.1
Zástupce obce	0.0	33.3	20.0	33.3	13.3

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 24: Jakou měrou byste ohodnotil/a spolupráci mezi vámi a ostatními stakeholdery (obce, podnikatelé, Správa KRNAP) v obci vaší činnosti jejím okolí?

V západních Krkonoších převažují postoje buď o žádné či minimálně nebo pouze o částečné spolupráci, kdy obě tyto možnosti podíl přes čtyřicet procent viz Tab. 16. Pouze necelých patnáct procent je v této části přesvědčeno o intenzivní spolupráci. Ve východních Krkonoších považuje spolupráci za žádnou nebo minimální pouze necelých dvacet procent místních aktérů. Nadpoloviční většina z nich je názoru, že je tato spolupráce částečná a necelých třicet procent je přesvědčeno o intenzivní spolupráci.

Mezi vnitřní a vnější části jsou v odpovědích na tuto otázku minimální rozdíly. V obou skupinách považuje shodně zhruba dvacet procent respondentů spolupráci za intenzivní. Možnost částečné spolupráce zvolila v obou skupinách majorita respondentů, nicméně v případě vnější části je tato majorita o pár procent větší, přičemž u vnitřní části je pak lehce větší podíl odpovědi žádné nebo minimální spolupráce.

Většina podnikatelů je názoru částečné spolupráce, což je dokázáno podílem asi čtyřicet procent. Avšak pouze nepatrně menší podíl z nich zastává stanovisko, že spolupráce s ostatními stakeholdery v oblasti není žádná nebo je pouze minimální. Podíl podnikatelů s vazbou a bez vazby, jež jsou názoru o žádné či minimální spolupráci je téměř shodný. Co se týče dalších možností, tak větší podíl podnikatelů s vazbou si myslí, že je spolupráce intenzivní, oproti podnikatelům bez vazby. Nadpoloviční většina podnikatelů bez vazby zastává stanovisko o částečné spolupráci. Podíl zástupců obcí, odpovídající jednomu respondentovi, si myslí, že je tato spolupráce žádná nebo minimální. Dvě třetiny z nich, tedy výrazná většina, je názoru o částečné spolupráci. Za intenzivní ji považuje přibližně jedna čtvrtina.

Podle Správy KRNAP je spolupráce mezi nimi a ostatními stakeholdery v oblasti intenzivní, což je ovšem názor pouze asi pětiny ostatních místních aktérů.

Tab. 16: Podíl jednotlivých odpovědí na hodnocení spolupráce mezi respondenty a ostatními stakeholdery v oblasti v obcích činnosti respondentů a jejich okolí dle vybraných skupin v %

Agregované skupiny	Žádná nebo minimální	Částečná	Intenzivní
Východ	17.9	53.6	28.6
Západ	42.9	42.9	14.3
Uvnitř	32.4	45.9	21.6
Vně	26.3	52.6	21.1
Podnikatel	39.0	41.5	19.5
Bez vazby	36.8	52.6	10.5
S vazbou	40.9	31.8	27.3
Zástupce obce	6.7	66.7	26.7

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 25: Myslíte si, že se dokument Zásady péče o Krkonošský národní park a jeho ochranné pásmo (2023-2038) se zabývá problematikou turismu dostatečně?

Z dat v Tab. 17 je patrné, že většina místních aktérů si buď není vědoma existence tohoto dokumentu nebo není jeho kvalitu schopna posoudit, přičemž větší část z nich není schopná posouzení. Z těch, jež tento dokument znají a jsou schopni ho posoudit, si většina ve východní i v západní části Krkonoš myslí, že tento dokument řeší problematiku dostatečně. Ve východní části je tento rozdíl mezi kladnou a zápornou odpovědí podstatně větší.

Poměrně zajímavým výsledkem z odpovědí je menší podíl u respondentů z vnější části, kteří si nejsou vědomi existence tohoto dokumentu oproti vnitřní části. U vnější části více než polovina respondentů si je sice vědoma existence dokumentu, ale není schopna posoudit, zda se zabývá problematikou turismu dostatečně. Zbylí respondenti z této části pak všichni zvolili možnost kladné odpovědi na tuto otázku a žádný nezvolil odpověď zápornou. U vnitřní části všichni z těch, jež byli schopni posoudit kvalitu tohoto dokumentu byli rovnoměrně rozloženi mezi kladnou a zápornou odpovědí.

Zástupci obcí jsou jedinou skupinou, která byla schopná z větší části odpovědět na tuto otázku, přičemž téměř polovina z nich je názoru, že dokument Zásady péče o Krkonošský národní park a jeho ochranné pásmo (2023-2038) se zabývá problematikou turismu dostatečně. Dvacet procent z nich je opačného názoru a čtvrtina nebyla schopná tento dokument posoudit. Výrazná většina podnikatelů nebyla schopna posoudit či si nebyla vědoma existence tohoto dokumentu. Toto bylo výraznější i podnikatelů bez vazby na cestovní ruch. U těchto podnikatelů bych však větší podíl těch, jež si nebyli vědomi existence tohoto dokumentu, ačkoli ho téměř dvě třetiny z nich nebyli schopni posoudit.

V tomto případě souhlasí ochránci přírody s většinou respondentů, kteří tento dokument znají a jsou schopni ho posoudit a jsou tedy názoru, že se zabývá problematikou turismu dostatečně.

Tab. 17: Podíl jednotlivých odpovědí na hodnocení dokumentu Zásady péče o Krkonošský národní park a jeho ochranné pásmo (2023-2038) s ohledem na turismus dle vybraných skupin v %

Agregované skupiny	Ano	Ne	Nedovedu posoudit	Nejsem si vědom/a existence tohoto dokumentu
Východ	21.4	7.1	42.9	28.6
Západ	17.9	14.3	39.3	28.6
Uvnitř	16.2	16.2	35.1	32.4
Vně	26.3	0.0	52.6	21.1
Podnikatel	9.8	7.3	46.3	36.6
<i>Bez vazby</i>	5.3	5.3	63.2	26.3
<i>S vazbou</i>	13.6	9.1	31.8	45.5
Zástupce obce	46.7	20.0	26.7	6.7

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 26: Jak byste vy řešil/a zvyšující se počet návštěvníků Krkonoš?

V tomto případě se jednalo o nepovinnou otázku, dokončení dotazníků bylo možné i bez odpovědi na tuto otázku, a tak ne všichni respondenti odpověděli. Z obdržených odpovědí se nejčastěji jako možnost řešení objevovala nějaká forma regulace, a to celkem v jednácti případech viz Obr. 8. Z tohoto počtu byla nejvíce zastoupena regulace výstavby (10x), což bylo

šestkrát konkrétně spojeno s problémem apartmánového bydlení. Dále regulace dopravy (7x), a to zejména osobní dopravy, přičemž toto řešení bylo ve dvou případech spojeno s rozvojem hromadné dopravy. Poslední zmíněnou regulací byla regulace vstupu, jež se vyskytla ve čtyřech případech. S regulací vstupu pevně souvisí možnost řešení zpoplatnění vstupu, které se mezi odpověďmi vyskytlo osmkrát. V rámci těchto dvou možností řešení bylo zhruba v polovině případů specifikováno na nejvytíženější lokality. Další odpovědi s vysokou četností, bylo rozptýlení návštěvníků (7x) mimo nejvíce vytižené lokality. S četností dva pak byli dále zmíněny možnosti pokutování nežádoucího chování a také informování a vzdělávání návštěvníků.

Správa KRNAP je názoru, že ideálním řešením zvyšujícího se počtu návštěvníků Krkonoš je “Regulace návštěvnosti vybraných částí Krkonoš, ale současně důsledná ochrana málo navštěvovaných částí. Omezení elektrokol do KRNAP a omezení pohybu návštěvníků v noci.“ Opět je tedy shoda mezi nejčtetnější odpovědi respondentů a postojem Správy KRNAP.

Obr. 8: Vizualizace četnosti řešení zvyšujícího se počtu návštěvníků Krkonoš

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 26: Prostor na komentář k dotazníku.

Tato nepovinná možnost vyjádření se nebyla původně zamýšlena jako prvek k analýze, nicméně odpovědi některých respondentů jsou dostatečně komplexní, že bylo přistoupeno k prezentaci některých z nich. Tyto budou citovány v originálním znění.

- *„Krkonose jako celek nejsou přeplněny. Obrovský nárůst návštěvníků jsou pouze v konkrétních lokalitách. Sněžka, Černá hora, Špindlerův Mlýn.“*
- *„Je veliký rozdíl mezi jednotlivými destinacemi. Proto možná rozpor v odpovědích. Overturismus je problém nejatraktivnějších partií, v našem katastru ne.“*
- *„V naší lokalitě dlouhodobě pozorujeme pokles návštěvnosti. Lidé nechodí, nevěnují se turistice. Návštěvníci jedou za krátkodobou atrakcí jako je lanovka na Sněžku, Stezka v korunách stromů.... Problém není ve zvyšující se návštěvnosti, ale hlavně v její koncentraci na pár top lokalit a termínů. Většinou jsou to krátkodobé návštěvy, kdy lidé ani nejsou ubytováni v Krkonoších. Z toho plynou dopravní problémy, nutnost naddimenzování prakticky veškerých kapacit, které po opadnutí zájmu návštěvníků zejí prázdnotou.“*
- *„problém turistů- kumulace velkého množství lidí na určitých místech- vrcholové partie, minimální zájem o širší okolí známých míst . Velký problém je v jednodenní turistice kterou provozuje většina lidí - rychle na hlavní nejznámější místo a zase rychle pryč. Stavění apartmánů - pro místní žádný přínos- pouze odpadky, neustálé ježdění auty po obcích na parkoviště k lanovce -z lanovky do apartmánu.“*
- *„Krkonoše obsadili podnikatelé a finanční skupiny za účelem byznysu. Původní obyvatelé se i pod nátlakem vystěhovávají a tím se mění celý ráz Krkonoš v komerční a tuctový. Místo roubenky apartmánový dům, místo penzionu několika patrový hotel. Pro místní přínos 0, Na stavbu výběrové řízení výsledek 0. Zásobování z Polska ap. místní 0. Zaměstnanci /hotely,sjezdovky/ místní minimálně. Daně 0 atd. Ty nuly jsou obrazně.“*
- *„Ubytovací kapacity ve Spindlove Mlyne (hotely a penziony) jsou obsazeny ve 100% jen par dni v roce a pocet techto luzek se za poslednich 25 let podstatne snizil. Naopak pocet luzek v bytech, ktere zde vyrostly a stale rostou tyto mista nahrazuji. Ovsem tito lide jsou ve svych bytech jen par dni v roce!! Velke mnozstvi navstevniku Krkonos jsou dnes jednodenni navstevnici, kteri rano prijedou a vecer odjizdi, tito navstevnici si myslim pred 25 lety v Krkonosich chybeli!! Pokud by se mene frekventovane cesty opravovaly, na misto*

jejich zavírání a navštěvníci by byli o těchto cestách informováni, tak by třeba na hlavních trasách nebylo tak přeplněno :-). V každém případě si myslím, že jsou lepší plně jakékoli hory, než aby lidé trávili volný čas s dětmi v obchodním dome!!“

- *„Dobré by bylo se zabývat i problematikou apartmánového bydlení a nárůstem rekreačního bydlení vůči trvale žijícím obyvatelům, kteří jsou v současné době ohroženým druhem v Krkonoších.“*
- *„Jsem předsedou Sdružení podnikatelů na Benecku a i z okolních měst a obcí vím, že nárůst turistů nevnímají“*
- *„Chtěla bych podotknout, že nepociťuji velký nárůst turismu přímo zde v obci - ve Strážném je za posledních 20 let - co mohu posoudit - stále přibližně stejný počet turistů. Odvíjí se od maximální ubytovací kapacity... Pouze se mění složení - dříve bylo více zahraničních turistů - převážně z Německa a Nizozemska, nyní převládá česká klientela.“*

Tyto komentáře dobře ilustrují hlavní vnímané problémy současného cestovního ruchu v Krkonoších. Tedy vysoká koncentrace návštěvníků na pouze několika místech největších atraktivit a vyšší podíl jednodenních návštěvníků (výletníků) oproti přechozím letům spolu s nárůstem apartmánového bydlení, které vytváří velkou zátěž na obce a jejich infrastrukturu, avšak nepřináší těmto obcím téměř žádné příjmy.

Poměrně kriticky se k řešení problematiky Správou KRNAP staví současný starosta Malé Úpy, který se na otázku, jak by řešil narůstající počet návštěvníků Krkonoš odpověděl takto:

- *„Je potřeba se jasně vymezit a ohradit proti dikci Správy KRNAP o overturismu. Větší množství turistů je pouze na exponovaných místech typu Sněžka, a to ještě za pěkného počasí a konkrétně u Sněžky je převážná většina návštěvníků z Polska. Malá Úpa má rozlohu 26,6 km² a dovolím si tvrdit, že více turistů je pouze na Pomezních Boudách, na červené cestě na Sněžku a na trase Pomezní Boudy - kostel sv. Petra a Pavla. Na mnoha cestách v Malé Úpě nepotkáte turistu. Řešením, které propaguje i Správa KRNAP, je distribuce turistů do méně exponovaných míst, nicméně při pokusu udělat přírodní jednoduchou naučnou stezku pro děti ve Lvím dole byla ze strany Správy KRNAP vystavena stopka. Jak jsem psal již výše, pro místní podnikatele, kteří tvoří většinu trvale žijících občanů, jsou turisté důležití. Jedině tak přinesou do obce živobytí. Jen tak můžeme znovu*

uvažovat o vybudování obchůdku v obci. O škole/školce nemluvě. Jsou to všechno spojené nádoby.“

A jako komentář k dotazníku zanechal toto:

- *„Celé hnutí kolem overturismu se týká jen vrcholových partií Krkonoš. Je vedeno Správou KRNAP, kteří se zabývají ochranou přírody, nicméně samosprávy se zabývají ochranou života místních lidí. Dochází tak k rozporu mezi těmito cíli. Potřebami samospráv se však v současné době Správa KRNAP mnoho nezabývá. ZOPK a Zásady péče jsou toho důkazem. Zejména ze Zásad péče plyne viditelná snaha o omezení turismu. Prostředkem je ochrana tetřívka, chřástala, další fauny a flory. Malá Úpa leží kompletně na území KRNAP a již nyní vidíme, že se na trvale udržitelný rozvoj obce (i v samotném centru Pomezních Bud) uplatňují tatáž kritéria jako na ochranářsky hodnotné hřebenové partie Krkonoš, kde jistě dávají smysl. Bude-li potřeba něco doplnit, je možné mě kontaktovat, rád vysvětlím svůj pohled. Nechtěl bych, aby dotazník vyšel jednostranně s tím, že současné turistické zatížení Krkonoš je špatně. Je to všechno složitější, než to vypadá...“*

Z těchto komentářů vyplývá, že souhlasí výše zmíněným jevem, tedy s vysokou koncentrací návštěvníků pouze na pár nejvíce exponovaných místech a také s jedním z řešení této situace, a to rozptýlením návštěvníků. Nicméně tyto komentáře dokazují komplexitu a složitost této problematiky. Ochrana přírody a snaha o regulaci cestovního ruchu na jedné straně a jediná možnost obživy pro některé podnikatele a obce na straně druhé.

6. Diskuze

Pokud bude vzorek respondentů této práce považován jako reprezentativní za zkoumané oblasti, lze říci, že jednoznačně existuje rozdíl ve vnímání cestovního ruchu mezi východní a západní částí Krkonoš. V odpovědích na první výzkumnou otázku jsou patrné od místních aktérů v západní části Krkonoš více negativní odpovědi na otázky týkající se nárůstu počtu návštěvníků Krkonoš oproti místním aktérům z východní části. V tomto ohledu je však nutné zmínit, že ačkoli mají respondenti ze západní části Krkonoš více negativní odpovědi, podíl těch, jež nevnímají nárůst návštěvníků Krkonoš je o zhruba dvacet pět procent vyšší než u východní části. Při posuzování současného stavu tento trend přetrvával. Pokračování již zmíněného trendu bylo patrné i u otázek týkajících se obcí činnosti respondentů. Místní aktéři z východních Krkonoš si ve větším podílu případů mysleli, že jsou jejich obce ovlivněné nárůstem návštěvníků, ale také jsou ve větší míře přesvědčeni o převažujících benefitech cestovního ruchu v jejich obcích oproti hrozbám. Avšak otázky ohledně vlivu nárůstu návštěvníků na infrastrukturu obce a o zapojení místních obyvatel do rozhodovacího procesu stran managementu turismu nabídly v obou skupinách přibližně stejné výsledky.

Z obdržených odpovědí nelze říci, že mezi vnitřní a vnější částí Krkonoš existují významnější rozdíly. Obzvláště při agregaci odpovědí ano a spíše ano do jedné skupiny a odpovědi ne a spíše ne do druhé skupiny. U většiny otázek se odpovědi respondentů z těchto skupin lišily pouze minimálně. Avšak je možné pozorovat u více otázek větší podíl místních aktérů z vnější části, jež zvolili možnost 'nevím' či 'neutrální', z čehož lze vyvozovat nižší zainteresovanost do zkoumané problematiky. Z otázek, kde byl zaznamenán významnější rozdíl, lze zmínit vyšší podíl místních aktérů z vnitřní části Krkonoš, kteří si nemyslí, že online platformy pro pronájem dovolených jsou alespoň částečně zodpovědné za nárůst návštěvníků Krkonoš. Dále pak u otázky na vliv nárůstu návštěvníků na infrastrukturu obce téměř čtvrtina respondentů z vnitřní části uvedla, že si nemyslí, že nějaký takový vliv existuje, oproti čemuž žádný z respondentů vnější části tuto možnost nezvolil. Poslední výrazný rozdíl byl u otázky vnímání turismu místními obyvateli, kde nadpoloviční většina respondentů byla přesvědčena o negativním vnímání a téměř polovina místních aktérů z vnější části nevěděla na tuto otázku odpovědět.

Také mezi podnikateli a zástupci obcí nebyli poměrově tak markantní rozdíly, jak by se mohlo očekávat. Jedním z bodů rozdílu, je vnímání nárůstu počtu návštěvníků, a to jak v celých

Krkonoších, tak v obcích činnosti u zástupců obcí. Při pohledu na odpovědi u detailnějšího dělení podnikatelů na ty s vazbou na cestovní ruch a na ty bez vazby, je možné konstatovat, že premisa zmíněná v cílech práce byla potvrzena jako platná. Dále je také u podnikatelů bez vazby na cestovní ruch patrný jev již zmíněný u místních aktérů z vnější části Krkonoš oproti části vnitřní, a tedy vyšší podíl odpovědí 'nevím' a 'neutrální'. V tomto případě je však nižší zainteresovanost u této skupiny více očekávatelná.

V České republice nebyla autorem práce v době tvorby nalezena žádná práce na přesně stejné téma. Ze zahraničních prací, které zkoumali vnímání overturismu místními aktéry lze zmínit práci Atzori (2020) na příkladu národního parku Big Sur v Kalifornii. V případě této práce se jednalo o turisty nově objevenou lokalitu, která neměla dostatečně připravenou infrastrukturu na nápor většího množství návštěvníků. Řešením dle tamních aktérů je efektivní plánování, řízení turistických toků, informování, vzdělávání a větší míra kooperace mezi tamními aktéry.

Další ze zahraničních prací tematicky totožně zaměřená se zabývala ostrovem Santorini Constantoglou and Klothaki (2021). Toto místo je značně specifické díky svému izolacionalismu. Vnímány problémy jsou především nedostatek vody, tlak na odpadové hospodářství a infrastrukturu, a to především v hlavní turistické sezóně. Ačkoli je velké množství aktérů nakloněno principům udržitelného cestovního ruchu, motivace většiny byla v době sběru dat spíše ekonomického rázu.

Martín et al. (2018) na příkladu města Barcelona zkoumal vnímání vlivu online platform pro pronájem dovolených na overturismus dle místních rezidentů. Výsledkem byl výrazný vliv těchto platform na rozvoj turismu i do té doby rezidenčních čtvrtí, zároveň s minimální možností kontroly místní správy nad jejím rozšiřováním. Tento výzkum byl důvodem pro zařazení otázky podobného typu do tohoto výzkumu, přičemž ačkoli někteří respondenti vnímali vliv těchto platform, nebyl tento vliv příliš významný.

Z prací věnujících se turismu v Krkonoších je vhodné zmínit publikaci Erlebacha a Romportla (2021), jež zkoumali časoprostorovou distribuci turismu v Krkonoších a jeho environmentální dopady. Jedním z výsledků jejich práce je zjištění vyšší koncentrace turistů v západní části Krkonoš oproti části východní. Vzhledem k tomu, že rozdělení obcí na východní a západní Krkonoše v této práci vycházelo právě z publikace Erlebacha a Romportla, je možné

vyslovit domněnku, že právě tato koncentrace může být jedním z důvodů negativnějšího vnímání turismu místními aktéry ze západních Krkonoš.

Dále je pak nutné zmínit průzkum Správy KRNAP (2023b) zkoumající spokojenost rezidentů i návštěvníků s životem/návštěvou KRNAP. Výsledky tohoto průzkum ukazují značnou spokojenost rezidentů i návštěvníků se současným stavem, což ukazuje na problematičnost nazývání současného stavu jako overturismus v Krkonoších. V případě overturismu by totiž měl takovýto průzkum vyjít podstatně negativněji.

V závěru dotazníku byl ponechán prostor pro komentář k němu, jehož možnost mnozí respondenti využili. Jeden z komentářů v byl obzvláště kritický ke konstrukci hlavního dotazníku a je tak vhodný pro zmínění v této kapitole.

- *Dotazník je dle mého názoru špatně postaven. Nedává prostor pro celou řadu variant situací a odpovědí. Celá problematika není ani náhodou černobílá. Oveturismus špatný/dobrá? Nikde není zmínka o sezónnosti a distribuci návštěvníků v rámci roku. Za další jak se návštěvníci změnili z lidí, co přijíždějí na pobyty na ty, co sem přijedou na den atd... problémy s tím spojené jsou navíc napojené na celou řadu dalších věcí a nejde na ně hodit vše.. např. ovlivnění obce nárůstem počtu návštěvníků Krkonoš? Tam je jasná spoluúčast problematiky nárůstu počtu bytových domů. Popravdě to je hlavní problém všech Krkonošských středisek. Vylidnění místních obyvatel, na úkor víkendových „chalupářů“ případně lidí, co byty kupují jako investici. Právě ta oblíbenost lokality vytváří právě pro tu exkluzivitu, která zvyšuje ceny.. atd. atd... popravdě bych dotazník velmi dobře přehodnotil (ideálně s někým ze sociální geografii),protože z něj mohou vést zavádějící data.*

Tento komentář je velmi relevantní kritikou hlavního dotazníku této práce. S jedním bodem ovšem nelze souhlasit vůbec, většina definicí pojmu se shoduje, že overturismus jako jev je jednoznačně negativní. Zde je však otázkou, v jakém smyslu ho chápe respondent. Se zbytkem komentáře je však možné do určité míry souhlasit. Hlavní dotazník byl však koncipován tak, aby si udržel jistou stručnost. Předpoklad byl takový, že pro vyplnění delšího dotazníku by mělo ochotu menší množství oslovených zástupců obcí a podnikatelů. Vzhledem již tak malému počtu obdržených odpovědí zvolené verze se tento přístup jeví jako správný. Při snaze o udržení stručnosti nebylo tedy možné obsáhnout všechny varianty situací, i když by to pro výzkum bylo

vhodné. Možnost se plně vyjádřit měli respondenti pomocí většího množství otevřených otázek. Toto rozhodnutí se dá považovat za efektivní, jelikož kromě sezónnosti a distribuci návštěvníků v rámci roku, byli všechny ostatní situace a problémy zmíněné ve vícero případech právě prostřednictvím otevřených otázek a jsou tak tedy jedním z výstupů této práce.

Retrospektivně se jako zbytečná dá považovat otázka číslo 17 a na ní navazující otázka číslo 18, které zjišťovali, zda jsou v obci činnosti respondentů zavedena opatření přímo související s turismem. I když se dá argumentovat, že tato otázka může dokreslovat zkoumanou situaci, otázka na například sezónnost by bylo pro potřeby této práce mnohem vhodnější.

Tato práce má mnohé limitace a výsledky z ní nelze bez dalšího výzkumu považovat za ukazatel reálného stavu situace. Hlavními limitacemi jsou malý vzorek respondentů, kvůli němuž nebylo možné zkoumané agregované skupiny mezi sebou (např. západní vnitřní část vůči východní vnitřní části). Dále omezený výběr podnikatelů dle databáze webové stránky zivefirmy.cz nebo nutnost stručnosti dotazníku kvůli ochotě respondentů ho vyplnit.

7. Závěr

Cílem této diplomové práce bylo zjištění vnímání místních aktérů v obcích ležících na území Krkonošského národního parku a jeho ochranného pásma na overturismus, turismus a na stálé zvyšování počtu návštěvníků v Krkonoších. Dalším z cílů bylo zjistit, jestli existují vnitřní rozdíly v území a mezi různými skupinami místních aktérů.

Při hodnocení výsledků je nutné mít na paměti limitace této práce, týkající se zejména počtu respondentů. Pokud bude ovšem považován zkoumaný vzorek za reprezentativní, lze konstatovat, že ačkoli většina respondentů vnímá nárůst počtu i vliv návštěvníků, stále však mezi nimi převažují, při ignoraci odpovědí 'nevím' a 'neutrální' jakožto komfortních se současnou situací, benefity turismu a vidí tak i další prostor pro rozvoj. Při hodnocení jednotlivých skupin je tento trend výraznější u místních aktérů působících pouze či převážně ve východní části Krkonoš, oproti těm působících v západní části Krkonoš. Již zmíněný trend je ještě podstatně výraznější u podnikatelů s vazbou na cestovní ruch, oproti těm bez vazby na cestovní ruch. Rozdíly mezi zbývajícími dvěma skupinami nejsou dostatečně významné.

Z odpovědí na otevřené otázky vyplývá přesvědčení značné části respondentů o tom, že overturismus se týká pouze největších atraktivit v oblasti, a ne oblasti jako celku. Ze zmíněných atraktivit lze uvést především Sněžku, Stezku v korunách stromů v Janských Lázních nebo Černou horu. Mnoho místních aktérů o působících mimo hlavní střediska cestovního ruchu uvedlo, že u nich problém s turismem není. V tomto ohledu lze zmínit obec Strážné, které ač má podle práce Erlebacha a Málkové (2021) jednu z největších turistických intenzit, nepociťuje dle odpovědi jednoho z podnikatelů nárůst návštěvníků. Podle zmíněných odpovědí, by tak bylo možná vhodné nereferovat o overturismu v Krkonoších, jakožto v celku, ale spíše například o overturismu ve vrcholových partiích/v hlavních střediscích Krkonoš. Dále je nutné zmínit hlavní vnímané hrozby turismu. Těmi jsou především jednodenní návštěvníci (výletníci), již provedená a probíhající nová výstavba, a to především apartmánů, větší zátěž na odpadové hospodářství, zvýšený silniční provoz a nedostatek parkování. Tyto jevy společně působící jsou velkým problémem. Vytvářejí totiž tlak na obce a jejich infrastrukturu, ale po finanční stránce z nich obce a podnikatelé mají minimální příjmy. Toto je problém převážně z důvodu uvedených hlavních benefitů obcí z turismu, kterými jsou peníze, pracovní příležitosti a zaměstnanost. Při pokračování současného trendu může přestat být turismus pro obce a podnikatele dostatečně výhodným, což může vést k zvětšující se iritaci

těchto aktérů, a tedy i odporu k cestovnímu ruchu a návštěvníkům. V takovém případě by bylo možné spíše mluvit o overturismu v Krkonoších. Je také nutné poznamenat, že Správa KRNAP identifikovala stejné problémy, jako ostatní aktéři, což by mělo ulehčit případnou snahu o zlepšení situace.

Výsledky zde předkládané by bylo vhodné ověřit navazujícím výzkumem s větším množstvím respondentů. Pro další výzkum bylo vhodné se zaměřit na již zmíněné sezónnost, rozložení v rámci roku, ale také například jednotlivé únosné kapacity oblasti. Ačkoli tato práce nemůže být brána jako směrodatný ukazatel současného stavu, některé z obdržených odpovědí, a to především na otevřené otázky, díky možnosti detailnějšího vyjádření, mohou cenným kouskem skládačky pro pochopení takto komplexní a složité problematiky, jakou je overturismus.

8. Summary

The aim of this thesis was to determine the perception of local stakeholders in the villages located in the territory of the Krkonoše National Park and its protection zone on overtourism, tourism and the steady increase in the number of visitors in the Krkonoše Mountains. Another objective was to find out if there are internal differences within the territory and between different groups of local actors.

An online questionnaire survey was used to collect data. The local stakeholders of the study area were contacted via e-mail. To analyze internal differences, respondents were aggregated into groups. The first aggregation was into a group from the eastern part of the Krkonoše Mountains and a group from the western part of the Krkonoše Mountains. The second aggregation was into a group from the inner part of the Krkonoše Mountains and a group from the outer part of the Krkonoše Mountains. The last aggregation was based on whether the respondent was an entrepreneur or a representative of the municipality. Within this last aggregation, entrepreneurs were further divided into those with a link to tourism and those without.

In evaluating the results, it is important to keep in mind the limitations of this paper, particularly the number of respondents. However, if the examined sample is considered representative, it can be stated that although the majority of respondents perceive an increase in the number and influence of visitors, they still perceive the benefits of tourism among them, ignoring the answers 'don't know' and 'neutral' as being comfortable with the current situation, and thus see further room for development. When evaluating individual groups, this trend is more pronounced for local actors operating only or mainly in the eastern part of the Krkonoše Mountains, compared to those operating in the western part of the Krkonoše Mountains. The above-mentioned trend is even more pronounced for entrepreneurs with a link to tourism compared to those without a link to tourism. The differences between the remaining two groups are not significant enough.

The answers to the open-ended questions show that a significant proportion of respondents believe that overtourism concerns only the biggest attractions in the area and not the area as a whole. Of the attractions mentioned, Sněžka, the Trail in the Treetops in Janské Lázně and Černá Hora can be mentioned in particular. Many local actors operating outside the main tourism centers stated that there is no problem with tourism in their area. According to the mentioned answers, it might be appropriate not to refer to overtourism in the Krkonoše Mountains as a whole, but rather

to overtourism in the summits/main resorts of the Krkonoše Mountains, for example. It is also necessary to mention the main perceived threats to tourism. These are mainly day visitors, the new construction already carried out and underway, especially of apartments, increased burden on waste management, increased road traffic and lack of parking. These phenomena working together are a major problem. They put pressure on municipalities and their infrastructure, but financially they generate minimal revenue for municipalities and businesses. This is a problem largely because of the stated main benefits to municipalities from tourism, which are money, jobs and employment. If the current trend continues, tourism may cease to be sufficiently profitable for municipalities and entrepreneurs, which may lead to increasing irritation of these stakeholders and therefore resistance to tourism and visitors. In such a case, it would be possible to speak of overtourism in the Krkonoše Mountains. It should also be noted that the Krkonoše national park Administration has identified the same problems as other actors, which should facilitate any efforts to improve the situation.

9. Zdroje

AKTUÁLNĚ.CZ. Z klidné vsi přeplněným letoviskem. Na Dolní Moravě jde jen o byznys, nařikají místní [online]. [cit. 2024-03-22]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/dolni-morava-turismus/r~203de2ca43cc11edbc030cc47ab5f122/>

An, N. T., Phung, N. K., & Chau, T. B. (2008). Integrated Coastal Zone Management in Vietnam: Pattern and Perspectives. *Journal of Water Resources and Environmental Engineering*, 23, 297-304.

Atzori, R. (2020). Destination stakeholders' perceptions of overtourism impacts, causes, and responses: The case of Big Sur, California. *Journal of Destination Marketing & Management*, 17, 100440.

Butler, R. (2006). *The Tourism Area Life Cycle, Vol. 1: Applications and Modifications*. Blue Ridge Summit: Channel View Publications, Bristol.

Butler, R. W. (1980). The concept of a tourist area cycle of evolution: Implications for management of resources. *Canadian Geographer*, 24(1), 5–12.

Center for Responsible Travel (CREST) (2018). What is overtourism? [cit. 2024-02-06] Dostupné z: <https://www.worldtourismdayforum.com/about/>.

Constantoglou, M., & Klothaki, T. (2021). How much tourism is too much? Stakeholder's perceptions on overtourism, sustainable destination management during the pandemic of COVID-19 era in Santorini Island Greece. *Journal of Tourism and Hospitality Management*, 9, 288–313.

DENÍK. 400 za hodinu a dost. V Adršpachu drží overturismus na uzdě limitem návštěvníků [online]. [cit. 2024-03-27]. Dostupné z: https://nachodsky.denik.cz/zpravy_region/400-za-hodinu-a-dost-v-adrspachu-drzi-overturismus-na-uzde-limitem-navstevniku-2.html

Dodds R., & Butler R. (2019). *Overtourism: Issues, Realities and Solutions*. De Gruyter Oldenbourg.

Doxey, G. V. (1975). A causation theory of visitor/resident irritants: Methodology and research inferences. *Proceedings of the Travel Research Association 6th Annual Conference* (pp. 195–198). San Diego: Travel Research Association.

Erlebach, M. & Málková, J. (2021) Současný stav a vývoj turismu v Krkonoších, Stan obecny i rozwój turystyki w Karkonoszach, Current state and development of Tourism in the Krkonoše Mountains. In: Kilianová (ed): Evropská ochrana přírody v kontextu ekoturistiky v česko-polském příhraničí. Univerzita Palackého v Olomouci: 52-97

Erlebach, M. & Romportl, D. (2021) Časoprostorová distribuce turismu v Krkonoších a jeho environmentální dopady. Opera Corcontica 58: 5-25

Goodwin, H. (2017). The challenge of overtourism. Responsible tourism partnership, 4, 1-19.

Justia. Trademarks. [online] Dostupné z: <https://trademarks.justia.com/872/57/overtourism-87257024.html>

Koens, K., Postma, A., Papp, B. (2018). Is Overtourism Overused? Understanding the Impact of Tourism in a City Context. Sustainability, 10, 4384.

KRNAP (2023a) Analýza návštěvnosti Krkonošského národního parku (KRNAP) v roce 2022. [online]. [cit. 2024-03-28]. Dostupné z: https://www.krnep.cz/media/migd2min/analiza_navstevnosti_krkonos_rok_2022_31_3_2023-upraveno.pdf

KRNAP (2023b) Výzkumy veřejného mínění pro Společnou strategii péče o Krkonošský národní park a Karkonoski Park Narodowy. [online]. [cit. 2024-03-28]. Dostupné z: https://www.krnep.cz/media/bonfvdaa/krnep_vnimani.pdf

Lundtorp, S., Rassing, C. R., and Wanhill, S. (2001) Off-season is no season: The case of Bornholm. In: T. Baum and S. Lundtorp (Eds.), Seasonality in Tourism. Oxford: Pergamon, pp.89–108.

Martín, J. M. M., Martínez, J. M. G., Fernández, J. A. S. (2018): An analysis of the factors behind the citizen's attitude of rejection towards tourism in a context of overtourism and economic dependence on this activity. Sustainability 10(8), 2851.

Milano, C., Cheer, J. M., & Novelli, M. (2018). Overtourism is becoming a major issue for cities across the globe. The Conversation. [online]. <https://www.weforum.org/agenda/2018/07/overtourism-a-growing-global-problem>. [cit. 2024-02-04].

Milano, C., Novelli, M., Cheer, J. M. (2019): Overtourism and tourismphobia: A journey through four decades of tourism development, planning and local concerns. *Tourism Planning & Development* 16(4), 353-357.

Mowforth, M., & Munt, I. (2003). *Tourism and Sustainability: New Tourism in the Third World* (2nd ed.). Routledge.

Nelson, B. (2002). *God's Country Or Devil's Playground: The Best Nature Writing from the Big Bend of Texas*. TX, USA: University of Texas Press: Austin. ISBN 978-0-292-75580-2.

Noronha, R. (1977) *Social and Cultural Dimensions of Tourism: A Review of the Literature in English* . Washington, DC: World Bank Working Paper.

O'Reilly, A. M. (1986). Tourism carrying capacity: Concept and issues. *Tourism Management*, 7(4), 254–258.

Pásková, M. (2009). *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. Vyd. 2. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-006-1.

Peeters, P., Góssling, S., Klijs, J., Miláno, C , Novelli, M., Dijkmans, C , Eijgelaar, E., Hartman, S., Heslinga, J., Isaac, R., Mitas, O., Moretti, S., Nawijn, J., Papp, B. and Postma, A., (2018). *Research for TRAN Committee - Overtourism: impact and possible policy responses*, European Parliament, Policy Department for Structural and Cohesion Policies, Brussels

Plog, S. C. (1973) Why destination areas rise and fall in popularity. *Cornell Hotel and Restaurant Association Quarterly* 13: 6–13.

Plog, S. C. (2001). Why destination areas rise and fall in popularity. *Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*, 42(3), 13~24.

Plog, S. C. (2002). The power of psychographics and the concept of venturesomeness. *Journal of Travel Research*, 40, 244-251.

Postma, A. (2013). 'When the tourists flew in': critical encounters in the development of tourism. University of Groningen: Groninge., ISBN 978-90-367-6213-7

Rogowski, M., & Ruzsztecka, M. (2021) Impact of the Covid-19 pandemic on tourist behaviour and number in the Karkonosze National Park. *Opera Corcontica* 58: 27-44

Sidaway, R. (1994) 'The limits of acceptable change', a report prepared for the Countryside Commission, Edinburgh.

Sýkora, B. (ed.) (1983) Krkonošský národní park. SZN, Praha. 276 str.

UNWTO. (2018). 'Overtourism'? Understanding and managing urban tourism growth beyond perceptions. Dostupné z: <https://www.e-unwto.org/doi/epdf/10.18111/9789284420070>

Vystoupil, J., Kunc, J., Šauer, M. & Tonev, P. (2010) Vývoj cestovního ruchu v ČR a jeho prostorová organizace v letech 1990–2009. Urbanismus a územní rozvoj 8 (5): 93–108.

Wall G. (2019) Perspectives on the environment and overtourism. In: Dodds R., & Butler R. (2019). Overtourism : Issues, Realities and Solutions. De Gruyter Oldenbourg

Watson, G. L., & Kopachevsky, J. P. (1996). Tourist carrying capacity: A critical look at the discursive dimension. Progress in Tourism and Hospitality Research, 2(2), 169-179.

Seznam obrázků

Obr. 1: Životní cyklus turistické destinace s vyznačením Norohových fází a převažujícího typu návštěvníků

Obr. 2: Koncepční model overturismu

Obr. 3: Zkoumané krkonošské obce s dělením na východní a západní část a s dělením na vnitřní a vnější část

Obr. 4: Vizualizace četnosti vnímání hlavních důvodů návštěvy Krkonoš

Obr. 5: Vizualizace četnosti vnímání hlavních důvodů návštěvy Krkonoš před deseti lety

Obr. 6: Vizualizace četnosti vnímání hlavních benefitů turismu v krkonošských obcích

Obr. 7: Vizualizace četnosti vnímání hlavních hrozeb turismu v krkonošských obcích

Obr. 8: Vizualizace četnosti řešení zvyšujícího se počtu návštěvníků Krkonoš

Seznam tabulek

Tab. 1: Počet respondentů dle jednotlivých skupin

Tab. 2: Podíl jednotlivých odpovědí na znalost pojmu “overturismus“ dle vybraných skupin v %

Tab. 3: Podíl jednotlivých odpovědí na postoj k nárůstu počtu návštěvníků Krkonoš dle vybraných skupin v %

Tab. 4: Podíl jednotlivých odpovědí na vnímání nárůstu počtu návštěvníků Krkonoš dle vybraných skupin v %

Tab. 5: Podíl jednotlivých odpovědí na vnímání nárůstu počtu návštěvníků Krkonoš jako hrozby či jako příležitosti dle vybraných skupin v %

Tab. 6: Podíl jednotlivých odpovědí na vnímání změny důvodů návštěvy Krkonoš dle vybraných skupin v %

Tab. 7: Podíl jednotlivých odpovědí na vnímání současného stavu únosné kapacity Krkonoš dle vybraných skupin v %

Tab. 8: Podíl odpovědí na význam podílu vlivu online platforem pro pronájem dovolených v Krkonoších v %

Tab. 9: Podíl jednotlivých odpovědí na vnímání vlivu nárůstu počtu návštěvníků v Krkonoších v obcích činnosti respondentů dle vybraných skupin v %

Tab. 10: Podíl jednotlivých odpovědí na vnímání vlivu nárůstu počtu návštěvníků v Krkonoších na místní infrastrukturu v obcích činnosti respondentů dle vybraných skupin v %

Tab. 11: Podíl jednotlivých odpovědí na hodnocení vnímání vlivu nárůstu počtu návštěvníků v Krkonoších na místní infrastrukturu v obcích činnosti respondentů dle vybraných skupin v %

Tab. 12: Podíl jednotlivých odpovědí na zavedení opatření souvisejících s nárůstem počtu návštěvníků Krkonoš v obcích činnosti respondentů dle vybraných skupin v %

Tab. 13: Podíl jednotlivých odpovědí na otázku, zda převažují benefity či hrozby v obcích činnosti respondentů dle vybraných skupin v %

Tab. 14: Podíl jednotlivých odpovědí na vnímání turismu místními obyvateli v obcích činnosti respondentů dle vybraných skupin v %

Tab. 15: Podíl jednotlivých odpovědí na zapojení místních obyvatel do rozhodovacího procesu týkajícího se managementu v obcích činnosti respondentů dle vybraných skupin v %

Tab. 16: Podíl jednotlivých odpovědí na hodnocení spolupráce mezi respondenty a ostatními stakeholdery v oblasti v obcích činnosti respondentů a jejich okolí dle vybraných skupin v %

Tab. 17: Podíl jednotlivých odpovědí na hodnocení dokumentu Zásady péče o Krkonošský národní park a jeho ochranné pásmo (2023-2038) s ohledem na turismus dle vybraných skupin v %

Přílohy

Důvodem pro zaznačení některých odpovědí je viditelnost otázek následujících právě na zaznačené odpovědi.

Příloha 1: Hlavní dotazník

Vnímání overturismu v Krkonošském národním parku

Vážení respondenti,

děkuji vám, že jste si našli chvíli na vyplnění tohoto dotazníku sloužícího jako podklad pro mou diplomovou práci věnující se vnímání overturismu v Krkonošském národním parku.

Overturismus, neboli nadměrný tok turistů do určité destinace způsobující negativní vlivy je současným světovým fenoménem. Tento dotazník si klade za cíl zjistit Vaše vnímání zvyšujícího se turistického tlaku v Krkonošském národním parku a jeho ochranném pásmu.

Vyberte prosím, do které kategorie patříte.*

Zástupce obce

Podnikatel

Jiné

V které obci provozujete svou činnost?*

Špindlerův Mlýn

Harrachov

Rokytnice nad Jizerou

Vitkovice

Kořenov

Paseky nad Jizerou

Vysoké nad Jizerou

Jablonec nad Jizerou

Poniklá

Víchová nad Jizerou

Jestřabí

Benecko

Vrchlabí

Jilemnice

Horní Branná

Malá Úpa

Horní Maršov

Svoboda nad Úpou

Janské Lázně

Pec pod Sněžkou

Černý Důl

Strážné

Lánov

Dolní Lánov

Dolní Dvůr

Rudník

Mladé Buky

Trutnov

Žacléř

Setkal/a jste se už s pojmem "overturismus"??*

Ano a vím co znamená

Ano, ale neznal/a jsem jeho význam

Ne

Jaký je váš postoj k nárůstu počtu návštěvníků Krkonoš??*

Negativní Spíše negativní Neutrální Spíše pozitivní Pozitivní

Vnímáte nárůst počtu návštěvníků Krkonoš??*

Ano

Částečně

Ne

Vnímáte zvyšující se počet návštěvníků Krkonoš spíše jako hrozbu nebo jako příležitost?*

Hrozbu

Příležitost

Nevím

Co si myslíte, že je převažujícím důvodem turistů a výletníků k návštěvě Krkonoš?*

1000

Domníváte se, že se převažující důvod návštěvy změnil v posledních deseti letech?*

Ano

Částečně

Ne

Jaký důvod si myslíte, že byl převažující před deseti lety?*

1000

Jaká je dle vás současný stav únosné kapacity Krkonoš?*

Nenaplněná, stále velký prostor pro rozvoj.

- Blíží se naplnění, ale je zde prostor pro rozvoj.
- Je naplněna, nejsou však nutná žádná opatření omezující současný stav.
- Je překročena, měla by být zavedena omezující opatření.
- Je výrazně překročena, měla by být přijata významná omezující opatření.

Domníváte se, že na zvýšeném počtu návštěvníků Krkonoš mají podíl online platformy pro pronájem dovolených (např. Airbnb)?*

Jak významný je podle vás tento podíl?*

- 0-20 %
- 20-40 %
- 40-60 %
- 60+ %

Myslíte si, že je obec, v níž provozujete svou činnost, ovlivněna nárůstem počtu návštěvníků Krkonoš?*

Ovlivnil nárůst návštěvníků Krkonoš místní infrastrukturu (např. odpadové hospodářství, silnice) v obci vaší činnosti?*

- Ano
- Částečně
- Ne

Jak hodnotíte tento vliv?*

Jsou v obci vaší činnosti zavedena opatření přímo související s reakcí na nárůst počtu návštěvníků Krkonoš?*

Ano

Ne

Považujete tato opatření za efektivní?*

Ano

Ne

Co považujete za hlavní benefity plynoucí z turismu v obci vaší činnosti? Uvedte prosím alespoň jeden příklad.*

Co považujete za hlavní hrozby plynoucí z turismu v obci vaší činnosti? Uvedte prosím alespoň jeden příklad.*

Co podle vás převažuje?*

Benefity

Hrozby

Nevím

Jaké je podle vás vnímání turismu místními obyvateli v obci vaší činnosti?*

Jsou podle vás místní obyvatelé dostatečně zapojeni do rozhodovacího procesu týkající se managementu turismu v obci vaší činnosti?*

Jakou měrou byste ohodnotil/a spolupráci mezi vámi a ostatními stakeholdery (obce, podnikatelé, Správa KRNAP) v obci vaší činnosti jejím okolí?*

Myslíte si, že se dokument Zásady péče o Krkonošský národní park a jeho ochranné pásmo (2023-2038) se zabývá problematikou turismu dostatečně?*

Ano

Ne

Nedovedu posoudit

Nejsem si vědom/a existence tohoto dokumentu

Jak byste vy řešil/a zvyšující se počet návštěvníků Krkonoš?

1000

Prostor na komentář k dotazníku.

1000

Příloha 2: Dotazník pro Správu KRNAP

Vnímání overturismu v Krkonoších - Správa KRNAP

Krkonošské obce jsou pro tuto práci definovány jako obce, na jejichž katastrálním území se nachází alespoň část KRNAP nebo jeho ochranného pásma.

Jaký je váš postoj k nárůstu počtu návštěvníků Krkonoš?*

Vnímáte nárůst počtu návštěvníků Krkonoš?*

Ano

Částečně

Ne

Vnímáte zvyšující se počet návštěvníků Krkonoš spíše jako hrozbu nebo jako příležitost?*

Hrozbu

Příležitost

Nevím

Co si myslíte, že je převažujícím důvodem turistů a výletníků k návštěvě Krkonoš?*

1000

Domníváte se, že se převažující důvod návštěvy změnil v posledních deseti letech?*

Ano

Částečně

Ne

Jaká je dle vás současný stav únosné kapacity Krkonoš?*

Nenaplněná, stále velký prostor pro rozvoj.

Bliží se naplnění, ale je zde prostor pro rozvoj.

Je naplněna, nejsou však nutná žádná opatření omezující současný stav.

Je překročena, měla by být zavedena omezující opatření.

Je výrazně překročena, měla by být přijata významná omezující opatření.

Domníváte se, že na zvýšeném počtu návštěvníků Krkonoš mají podíl online platformy pro pronájem dovolených (např. Airbnb)?*

Myslíte si, že jsou krkonošské obce ovlivněny nárůstem počtu turistů a pokud ano, jak hodnotíte tento vliv?*

1000

Co považujete za hlavní benefity plynoucí z turismu krkonošským obcím? Uvedte prosím alespoň jeden příklad.*

1000

Co považujete za hlavní hrozby plynoucí z turismu krkonošským obcím? Uvedte prosím alespoň jeden příklad.*

1000

Co podle vás převažuje?*

Benefity

Hrozby

Nevím

Jsou podle vás místní obyvatelé v krkonošských obcích dostatečně zapojeni do rozhodovacího procesu týkajícího se managementu turismu?*

Jakou měrou byste ohodnotil/a spolupráci mezi vámi a ostatními stakeholdery (obce, podnikatelé) v krkonošských obcích?*

Myslíte si, že se dokument Zásady péče o Krkonošský národní park a jeho ochranné pásmo (2023-2038) se zabývá problematikou turismu dostatečně?*

Ano

Ne

Nedovedu posoudit

Jaké je dle vás ideální řešení zvyšujícího se počtu návštěvníků Krkonoš?

1000 ↕

Prostor na komentář k dotazníku.

1000 ↕